

**A nők és férfiak eltérő kommunikációs stratégiájából
jelentkező verbális agresszió vizsgálata a
párkapcsolatokban**

ERB 126

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés	3
2. Problématörténeti áttekintés	6
1.1.A férfiak és nők közötti kommunikációs különbségek meghatározása	6
1.2.A konfliktus meghatározása.....	9
1.3.A harmadik személy beavatkozása a konfliktusba	11
1.4.Az emberi agresszió	14
1.5.Az agresszív kommunikáció meghatározása	15
1.6.Hipotézisek	19
3. Módszer	20
3.1.A kérdőíves vizsgálat általános jellemzői.....	20
3.2.A kérdőív felépítése	21
3.3.A kérdőív által vizsgáltak	22
3.4.A kérdőív értékelése	23
4. Eredmények	24
4.1.A „párkapcsolatok minősége” az attitűd-skálák értékei alapján.....	26
4.2.A „verbális agresszió” előfordulási gyakorisága	29
4.3.A konfliktusok előfordulási gyakorisága	32
4.4.A verbális és fizikai agresszió, az elfojtott indulat	34
4.5.A belső konfliktusok megosztása külső személyekkel	37
5. Megbeszélés	41
6. Összefoglalás.....	45
7. Bibliográfia.....	48
8. Melléklet	

1. Bevezetés

Vajon meddig létezhet és maradhat fent egy párkapcsolat férfi és nő között? Addig, amíg rendelkeznek azonos célokkal, egy bizonyos irányba haladnak, amíg egyetértés és harmónia van közöttük.¹ A másik iránt érzett tisztelet és szeretet megléte elengedhetetlen egy tartós kapcsolat életben maradásához.

Vajon mivel is tesszük tönkre mi, emberek a párkapcsolatainkat, amelyeket egykor oly nehéz volt kialakítani, a másik ember bizalmába férközni? Itt megemlíteném azt a problémát, hogy ebben a században, amiben élünk a társadalmi elvárások rendkívül magasak, és emiatt jelentősen megnövekedett a párkapcsolati konfliktusok száma, valamint a párkapcsolati agresszió gyakorisága.

A XXI. század emberének nagyon gyakran kell szerepet váltania, intenzíven részt kell vennie és teljesítenie mind a munkahelyén, mind a magánéletében egyaránt. Ebből adódóan számos kommunikációs interakcióban kell helyt állnia. Ez a jelenség az emberek adaptációs, valamint identitás problémáihoz vezethet, hiszen a nem megfelelő önértékelés és a sikertelenség okozhatja az agresszió és a konfliktusok kialakulását az emberi kapcsolatokban, mind a magánélet, mind pedig a nyilvánosság terén.² Ezek a magas társadalmi elvárások feszültté teszik a társadalom felnőtt tagjait, és a megnyugvást nyújtó családi harmónia helyett a magánéleti szférában az emberek egymáson vezetnek le a bennük felgyülemlett feszültséget, amelyek közül a legnagyobb problémát a párkapcsolatban megjelenő konfliktushelyzetek jelentik. Ezen egyre gyakrabban előforduló konfliktus alapú interakciók résztvevőinek reakcióit - különös tekintettel a női és a férfi eltérő stratégiákra – vizsgálni fogom mind a problémátörténeti áttekintésben, mind pedig a kutatásom során.

A párkapcsolatok végződhetnek szakítással vagy válással, amely a társadalmunkat érintő általános probléma annak ellenére, hogy a párkapcsolatok hosszabb életűek most, mint régebben voltak.³ Ismeretes, hogy a középkorban a párkapcsolatok vagy házasságok végét jelenthették még a különféle betegségek, gyakori járványok, mint a pestis vagy a kolera, nem beszélve arról a tényről, hogy az orvostudomány fejletlensége miatt rengeteg nő halt bele a szülésbe.⁴

¹ Alpár Zsuzsa, Lux Elvira, Pál Mária, Popper Péter (2009) *Legfeljebb elválunk*, Saxum, 10. o.

² Gyarmathy Éva (2010) *Tudna, ha akarna* <http://www.osztalyfonok.hu/cikk.php?id=770>

³ Tóth Péter István (2008) *Bevezetés a családi kommunikációba*, Zsigmond Király Főiskola, 14. o.

⁴ Iqdepo, Dimenzió#19: *Gyermekszemlélet*

Ezt követően a XIX. század végére a gazdasági gyarapodás következtében és az egészségügyi fejlődésnek köszönhetően általános jellemzővé vált a mortalitás csökkenése, és emellett az emberek élethossza növekedett.⁵

Visszatérve napjainkhoz felmerül tehát a kérdés, hogy vajon milyen tényezők érvényesülésén alapszik a válás vagy a kapcsolat felbomlása? Erre a kérdésre a válasz rendkívül bonyolult és összetett, hiszen a tényezőket sokféle aspektusból kell megvizsgálni. Egy tényt azonban biztosan ki lehet jelteni: nagyon ritka az olyan párkapcsolat, házasság vagy barátság, amely párkapcsolati agresszió, konfliktus, stressz és szorongás megjelenése nélkül ér véget. Abban az esetben, amikor ezek a problémák felszínre kerülnek, a házasság nem szilárd alapja a családnak⁶ és ez kihatással lehet gyermekeink személyiség fejlődésére, hiszen a gyermek szocializációjának alapja a harmonikusan működő párkapcsolat és család.⁷

Dolgozatom témáját nem szociológiai oldalról szeretném megvizsgálni, hanem az interperszonális kommunikációra szeretném fektetni a hangsúlyt. Fontosnak tartom felhívni a figyelmet a nők és a férfiak eltérő kommunikációs stratégiájából keletkező konfliktusok, valamint a párkapcsolati agresszió egyre gyakoribb megjelenésére, hiszen a konfliktusok másik forrása erre a jelenségre vezethető vissza. „A férfi és női kommunikáció igen jelentősen eltér egymástól, s ez félreértések tömegét okozza a két nem kapcsolatában. Ha nem ismerjük, és nem értjük a két nem közti alapvető különbségeket, akkor a másik szavainak, tetteinek, gesztusainak megítélésében óhatatlanul magunkból indulunk ki, és ez félreértelmezéshez, sőt olykor végzetes, a kapcsolat sorsát megpecsételhető félreértésekhez vezethet.”⁸

Mivel a verbális agresszió megjelenése gyakori a párkapcsolatban élők között, arra is kíváncsi vagyok, hogy vajon a konfliktusban álló felek megosztják-e családtagjaikkal, barátaikkal, munkatársaikkal, ismerőseikkel a párkapcsolaton belül felmerülő problémákat, konfliktushelyzeteket, verbálisan agresszív megnyilvánulásokat.

Számos szakirodalom foglalkozik a verbális kurkászás⁹ jelenségével. A nők bizalmas barátnőikkel megbeszélik a mindennapok történéseit, megosztják a problémáikat, hiszen szükségük van a pletykálkodásra, az információcserére, így sikeresen fenn tudják tartani az

<http://iqdepo.hu/dimenzio/19/19-01-04.html>

⁵ Tóth Péter István (2008) u. o. 10. o.

⁶ Buda Béla: *A házasság dilemmái* <http://www.pkm.hu/?id=cikk&cid=36>

⁷ Tóth Péter István (2008) u. o. 25. o.

⁸ Valló Ágnes: *Kommunikációs eltérések és félreértések*

<http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:c7DRzoBoN8J:www.valloagnes.hu/content/view/p age:Kommunikacios-elteresek-felreertesek/p:53-54-58+&cd=1&hl=hu&ct=clnk&gl=hu>

⁹ Tóth Péter István (2010) *Humánetológia előadás anyaga órai jegyzet*, Zsigmond Király Főiskola

intim emberi kapcsolataikat.¹⁰ A beszélgetések segítségével lehetőségük nyílik arra, hogy a párkapcsolataikon belül felmerülő problémákat megosszák azokkal, akik számukra fontosak, így a párkapcsolaton kívül álló személy tanácsával, véleményével segíthet megoldani azokat.

Mindezen kérdéskörök mellett a téma aktualitását az is alátámasztja, hogy egyre több helyen olvashatunk arról, hogy napjainkban gyakrabban mennek a párok párkapcsolati tanácsadásra, és ez számomra azt jelenti, hogy modern társadalmunkban a párok között olyan problémák merülnek fel, amelyeket nem tudnak együtt megoldani. Kutatásom segítségével választ szeretnék kapni arra, hogy egy párkapcsolatban a verbális agresszió használata, így a konfliktushelyzetek kialakulása milyen gyakori, milyen intenzitású, abban az esetben, ha a párkapcsolat minősége alacsony, és akkor, ha magas. Arra is szeretnék választ kapni, hogy a párkapcsolatban élő felek meg osztják-e a párkapcsolaton kívülállóval, azaz harmadik személlyel a párkapcsolatban felmerülő, számukra kisebb, vagy esetleg nagyobb jelentőségű problémákat.

Mindezekre a kérdésekre jelen dolgozatomban lévő kutatásom során fogok választ kapni.

¹⁰ Valló Ágnes, u. o.

2. Problématörténeti áttekintés

1.1 A férfiak és nők közötti kommunikációs különbségek meghatározása

A férfiak és a nők alapvetően nagyon különböznek egymástól minden tekintetben.¹¹ Ezt a különbséget a kommunikációjuk módjában, stílusában, céljában és eredményében is egyaránt meg lehet figyelni. Vajon mindez mire vezethető vissza?

Ismeretes, hogy a nők és a férfiak agya különbözik egymástól, nemcsak méretében, hanem felépítésében is. „A két nem közötti különbségek elsősorban arra vezethetők vissza, hogy agyuk más módon dolgozza fel az információkat, a férfiak és nők különbözőképpen észlelik a dolgokat, mást tartanak fontosnak, és másként is viselkednek.”¹² A férfiak bal agyféltekéje az evolúció során differenciáltabbá vált, mint a jobb, tehát a lateralitás a férfiaknál kifejezettebb, ami azt jelenti, hogy egyes funkcióknál, a férfiak határozott oldalkülönbségeket mutatnak.¹³ Ezért lehet az például, hogy a férfiak jobban tudnak térképet olvasni, valamint tájékozódási képességük is jobb.¹⁴ „A nőknél viszont a két félteke közötti összeköttetés, azaz az összhang fejlettebb.”¹⁵ Többek között ezek az eltérések lehetnek alapjai a nemek közötti nyelvi kommunikációs képesség különbségének is. A férfiaknál a jobb agyfélteke, míg a nőknél a bal félteke bizonyul erősebbnek, és kutatások is alátámasztják, hogy „a bal féltekének a beszédben és a kommunikációban jut szerep”.¹⁶ Továbbá „bizonyíték van arra, hogy a nők mindkét féltekéjüket használják a nyelv reprezentációjában: ha nők bal agyféltekéje sérül, nagyobb eséllyel megúszhatják ezt afázia (nyelvi zavar) nélkül.”¹⁷ Valószínűleg ezeknek is köszönhető, hogy a nők kommunikációs képessége felülmúlja a férfiakét.¹⁸

A férfiak és nők agya közötti különbség eredményezheti az eltérő kommunikációs stratégiák és stílusok alkalmazását a két nem között, amely egy párkapcsolaton belül problémák, konfliktusok kialakulását okozhatja.¹⁹ Abban az esetben, hogy ha egy párkapcsolaton belül a férfi és nő kommunikációja során nem megfelelően interpretálja a

¹¹ Roboz Gabriella: *Nők és férfiak- miben különbözünk?*

<http://www.robozgabi.hu/node/3>

¹² Roboz Gabriella, u. o.

¹³ Roboz Gabriella, u. o.

¹⁴ Roboz Gabriella, u. o.

¹⁵ Roboz Gabriella, u. o.

¹⁶ Simon Baron-Cohen (2006) *Elemi különbség: Férfiak, nők és a szélsőséges férfiagy*, Osiris, 138.o.

¹⁷ Simon Baron-Cohen (2006) u. o. 139.o.

¹⁸ Valló Ágnes, u. o.

¹⁹ Valló Ágnes, u. o.

másik fél által közölt információt, félreértések alakulhatnak ki, amelyek konfliktust eredményezhetnek.²⁰

Milyen stílusban kommunikál a férfi, és hogyan kommunikál a nő? A férfiak nagy része tömören, lényegre törően, tényként igyekszik a fejükben lévő gondolatokat, érzéseket közölni, valamint megoldás- és feladat orientáltak, csak a szükséges információkat és a végső megoldásokat közlik partnerükkel.²¹ Nagyon gyakran adnak utasításokat, és vágnak közbe a másik mondandójába azért, hogy felhívják magukra a figyelmet, így törekedvén a hatalom megszerzésére, és a magas státus kialakítására.²² Hajlamosak a konfliktus kezdeményezésére is.²³

A nők nagy átlaga ennek pontosan az ellentéte: kommunikációjukban az érzelmek dominálnak, szeretnek minden bennük felmerülő gondolatot, lehetőséget megosztani partnerükkel, még abban az esetben is, ha már ők maguk is pontosan tudják, hogyan fognak egy adott szituációban dönteni.²⁴ Non-verbális kommunikációjuk is rendkívül fejlett, a kommunikációs interakció során nagyon sokat használják a nem nyelvi kifejezéseket, például ha egyetértésüket akarják kifejezni, fejükkel bólogatnak.²⁵ Ezt a férfiak nem teszik, hiszen így saját magukat hoznák alárendelt helyzetbe, ami semmiképpen nem kedvező számukra, hiszen ha alárendelt helyzetbe kerülnek, függetlenségüket elveszíthetik.²⁶

A nők kommunikációjuk során arra törekednek, hogy társas kapcsolatokat alakítsanak ki, minél több baráti köteléket létesítsenek, és tartsanak fent életük során.²⁷ „Lehetséges, hogy a nők azért szelektálódtak a jobb verbális képességekre, hogy javítsák saját pozíciójukat (pl. házassági esélyeiket) és biztosítsák az utódok felneveléséhez szükséges erőforrásokat azzal, hogy gyengítik riválisaik megbecsülését, és presztízst a csoporton belül.”²⁸ Jó kommunikációs képességeiket kihasználva a nők hajlamosak a „relációs agresszió alkalmazására, amely a célszemély kapcsolataiban kárt okozó, többnyire kommunikációs viselkedés.”²⁹ Ennek a fajta kommunikációnak a segítségével is képesek a

²⁰ Valló Ágnes, u. o.

²¹ Valló Ágnes, u. o.

²² Simon Baron-Cohen (2006) u. o. 70. o.

²³ Deborah Tannen (2009) *Párbeszéd*, Nyitott Könyvműhely

²⁴ Valló Ágnes, u. o.

²⁵ Deborah Tannen (2009) u. o.

²⁶ Em Griffin (2003) *Bevezetés a kommunikációelméletbe*, Harmat, 450.o.

²⁷ Simon Baron-Cohen (2006) u. o. 71. o.

²⁸ Bereczkei Tamás (2008) *Evolúciós pszichológia*, Osiris, 305.o.

²⁹ Tóth Péter István (2009) *Az emberi agresszió*, nem publikált kézirat

nők arra, hogy előnyhöz jussanak társaikkal szemben, míg a férfiak inkább az agresszió közvetlen³⁰ formáját alkalmazzák, ezzel is hangsúlyozván dominanciájukat.

A nők a konfliktusokat igyekeznek elkerülni párkapcsolataikban, hiszen ha konfrontálódnak partnerükkel, és a kialakult konfliktus destruktív irányba halad, annak könnyen lehet, hogy a párkapcsolat felbomlása lesz a végeredménye.³¹ Fontos számukra, hogy a párkapcsolat, amiben élnek stabil legyen, hiszen ez alapvető szükséglet a későbbi családalapításhoz, gyermekvállaláshoz. Ezért lehet az, hogy a nők hajlamosabbak a bocsánatkérésre, valamint a kiengesztelésre.³²

A párkapcsolati konfliktusok nagy része adódhat abból, hogy a nők csak célozgatnak arra, hogy mit szeretnének, rejtett üzeneteket küldenek, majd elvárják partnerüktől, hogy értsék meg őket, de a férfiak direkt módon kommunikálnak, nem veszik figyelembe a nők által küldött „rejtett jelzéseket”.³³ A konfliktus kialakulását az is elősegítheti, hogy a nők hajlamosak arra, hogy nem törődnek a kimondott szavak pontos definíciójával, hajlamosak túlzásokba esni főleg akkor, hogy ha valami miatt indulatosabbak, ezért a „mert te soha...” vagy „mert te mindig...”³⁴ kifejezések sűrűn hagyják el a szájukat, esélyt adva egy újabb párkapcsolati konfliktus kialakulására.

A fent említett példák természetesen csak töredékei azoknak az okoknak, amelyek miatt párkapcsolatainkban akár minden nap konfliktusok jöhetnek létre. Vajon mit is nevezünk konfliktusnak? Miért alakulhatnak ki, és melyek a kialakulásának feltételei? Vajon minden konfliktus negatív töltetű, vagy létezik pozitív oldala is annak, ha egyet nem értés van párkapcsolatunkon belül?

³⁰ Tóth P. I. (2007). A médiahatás-kutatás problémái: Az agresszió és az erőszak rekonceptualizálása. Médiautató, 8/4/: 81-97.

³¹ Em Griffin (2003) u. o. 451. o.

³² Em Griffin (2003) u. o. 451. o.

³³ Valló Ágnes, u. o.

³⁴ Valló Ágnes, u. o.

1.2 A konfliktus meghatározása

Általánosan elfogadott tény, hogy a párkapcsolatok együtt járnak a konfliktushelyzetek kialakulásával, és annak veszélyeivel, hiszen a konfliktus az emberi élet és emberi kapcsolatok elkerülhetetlen része.³⁵ A személyközi kommunikáció párkapcsolati oldala magában foglalja a konfliktus kialakulását. A tévhittel ellentétben a konfliktusoknak nemcsak negatív, hanem pozitív hatása is létezik.³⁶ Segítségével a párok közötti feszültségek, problémák, nézeteltérések megoldódhatnak, hogyha képesek vagyunk a kialakult helyzetet megfelelően kezelni. A hosszan tartó párkapcsolat kulcsa ugyanis nem az, hogy sérelmeinket, nem tetszéseinket, problémáinkat elhallgatjuk, hanem az, hogyha felszínre hozzuk és megpróbáljuk megoldani őket. A párkapcsolatok, házasságok minőségének megítélése nem a konfliktusok jelenlétének vagy hiányának alapján történik, hanem annak következtében, hogy a párok milyen mértékben képesek a konfliktuskezelésre.³⁷ Ha le tudjuk győzni magunkban azt az érzést, hogy az éppen folyó vitát vagy összeszólalkozást mindenáron meg akarjuk nyerni, vagy éppen ellenkezőleg, „homokba dugjuk a fejünket”, és úgy teszünk, mintha minden rendben lenne, esetleg egy megoldandó feladatként tekintünk a problémára, máris mind a két fél számára elfogadható megoldások kerülhetnek előtérbe.³⁸

A konfliktusok destruktív jellegével kapcsolatos kérdések megfogalmazása, valamint a kapcsolatot veszélyeztető, tönkre tévő jelenségek vizsgálata az 1990-es évek elejére vezethetőek vissza.³⁹ A kutatók és tudósok számos esetben arra kíváncsiak, hogy mi az, ami az embereket a párkapcsolatban, házasságban boldoggá teszi, de újonnan már a kapcsolatok „dark side”-jét, azaz sötét oldalát, és annak kommunikációját is vizsgálják.⁴⁰ A „sötét oldal” az emberi cselekvés diszfunkcionális, torz, kellemetlen és pusztító aspektusával foglalkozik.⁴¹ Az interperszonális kommunikáció ezen oldalának vizsgálata azt jelenti, hogy a kutatók arra a kérdésre fókuszálnak, mitől válunk boldogtalanná, vagy éppen szármalmassá, és mi okozhat nekünk pszichikai vagy fizikai fenyegetést, fájdalmat.⁴²

³⁵ Wiliam Wilmot, Joyce Hocker (2011) *Interpersonal Conflict*, McGraw-Hill, 2. o.

³⁶ Wiliam Wilmot, Joyce Hocker (2011) u. o. 19. o.

³⁷ Wilmot és Hocker hivatkozik Comstock és Strzyzewski (1990) munkájára 4. o.

³⁸ Wiliam Wilmot, Joyce Hocker (2011) u. o. 9. o.

³⁹ Brian H. Spitzberg (1998) *The Dark Side of Close Relationships*, Mahwah, 3. o.

⁴⁰ Andrew S. Rancer, Theodore A. Avtgis (2006) *Argumentative and Aggressive Communication*, Sage, 94.o.

⁴¹ Brian H. Spitzberg (1998) u. o. 14. o.

⁴² Andrew S. Rancer, Theodore A. Avtgis (2006) u. o. 94.o.

A konfliktus szó a „confligere” latin igéből származik, melynek jelentése: összecsapás, vita, harc.⁴³ Wilmot és Hocker a konfliktust a következőképpen definiálja: ”egy olyan megnyilvánuló küzdelem, mely legalább két fél között zajlik, akik inkompatibilis célokat, valamint ritka forrásokat érzékelnek és interferálnak céljaik elérésében.”⁴⁴ Ezen tudományosan megfogalmazott sorok olvasása során talán érthetetlennek tűnhet az a mindennapos jelenség, amelynek mindannyian nap mint nap aktív résztvevői vagyunk, legyen szó egy szűkebb (privát szférában jelentkező), vagy szélesebb társaságban létrejövő kapcsolati nehézségekről.

Fontos, hogy a konfliktus - legalább két fél között - csak akkor jöhet létre, ha a konfliktusban résztvevők egymásra vannak utalva, mivel ez a küzdelem a kölcsönösségen alapszik.⁴⁵ Az, aki nem függ a másiktól, akinek nincs érdekeltsége abban, amit a másik tesz, annak nincsen konfliktusa az adott személlyel.⁴⁶ Nem kell pusztán egyértelmű „haszonélvezetre” gondolni, elég csupán a kommunikáció tudatos, akarva vagy akaratunktól is függetlenül létrejövő információ „célba juttatását” figyelembe venni. Hiszen a kommunikáció mindig, minden esetben szándékos cselekedet: „Akarom, hogy, megértsenek, akarom, hogy működjön, amire gondolok.”

A kapcsolati konfliktusok jelentős része az összeszólalkozás, szóváltás, vita fogalom körébe sorolhatóak, ezeket agresszívnek tekinthetjük.⁴⁷ Maga az agresszivitás fogalma belső, kognitív és emocionális állapotot jelent, amely motivációs tényezők mentén konceptualizálódik.⁴⁸

A vita azért sorolódik az agresszív folyamatok közé, mert a benne részt vevők egymásra akarják kényszeríteni saját álláspontjukat.⁴⁹ Ezzel a vitázó felek a másik érvelését akarják meggyengíteni vagy arra kényszeríteni a másikat, hogy az térjen el, vagy módosítsa saját véleményét, ezzel igazat adva a másik, a vitában részt vevő partnernek.

Mivel a párkapcsolatban általában két, egymástól eltérő személyiségű férfi és nő él együtt, a konfliktusok, viták kialakulásának lehetősége nagy, hiszen céljaik eltérőek lehetnek. Mi történik vajon akkor, hogy ha az egymással szemben álló felek nem tudnak egymással konszenzusra jutni? Mi lehet a megoldás arra, ha nem tudják már maguk között megoldani a felszínre került problémát? Előfordulhat-e, hogy ebben az esetben egy

⁴³ Tóth Péter István (2006) *Konfliktus és konfliktuskezelés*, nem publikált kézirat

⁴⁴ Wiliam Wilmot, Joyce Hocker (2011) u. o. 11. o.

⁴⁵ Wiliam Wilmot, Joyce Hocker (2011) u. o. 14. o.

⁴⁶ Wilmot és Hocker hivatkozik Braiker és Kelly munkájára (1979) u. o. 13. o.

⁴⁷ Tóth Péter (2007) u. o.

⁴⁸ Tóth Péter (2007) u. o.

⁴⁹ Mihalec Gábor: *Hogyan válhat a házastársam a legjobb barátommá?*
<http://www.kapcsolatleltar.hu/hogyanvalhat.php>

kívülálló fél segítsége szükségszerűvé válhat? A következőkben azt az esetet fogom megvizsgálni, amikor a két fél közötti konfliktusba harmadik fél vonódik be.

1.3 A harmadik személy beavatkozása a konfliktusba

Sokszor előfordul, hogy a konfliktus a párkapcsolatban olyan szinten eszkalálódik, ahol már a felek nem tudják azt egymás között kezelni és külső segítséget vesznek igénybe. Tételezzük fel, hogy egy alapjában jól működő párkapcsolatban a felek éppen nem kommunikálnak vagy éppen ellenkezőleg, verbális agressziót alkalmaznak egymással szemben.⁵⁰ Ebben a helyzetben a kapcsolaton kívül álló, harmadik személy segítsége szükséges lehet.⁵¹

A harmadik személy tevékenysége a párkapcsolat körül a mindennapi élet részévé válhat.⁵² Harmadik személynek, vagyis a párkapcsolaton kívülállónak tekinthetjük például a barátokat, családtagokat, vagy munkatársainkat egyaránt.⁵³ Ők lehetnek azok, akik segíthetnek megoldani konfliktushelyzeteinket.

A kívülálló személyeket két csoportra oszthatjuk. Az egyik csoportba tartoznak a családtagok, a barátok, a munkatársak. Ők a harmadik személyek úgynevezett informális⁵⁴ csoportja, hiszen nem képzett segítők, bírók, tanácsadók vagy mediátorok. A másik csoportot formális⁵⁵ csoportnak nevezik, ide tartoznak azok a képzett segítők, akik professzionálisan, speciális tanulmányaik során megszerzett tudásuk birtokában nyújthatnak segítséget. Ez a csoport a nyugati kultúrában meghatározott díj fizetése ellenében nyújt szolgáltatást.⁵⁶

Kutatásom során arra voltam kíváncsi, hogy a párkapcsolatban élők milyen mértékben osztják meg a párkapcsolataikban zajló konfliktusokat, problémáikat kívülálló személyekkel. Kérdőíves kutatásom során csak az informális csoportot vizsgáltam, ezért most is csak az ide tartozó emberek halmazát tanulmányozom.

Az informális, harmadik személyek a konfliktusba különböző módon léphetnek be, mint segítő felek.⁵⁷ Feladatuk, hogy megszakítsák a konfliktusok negatív irányba haladását, és segítségükkel a konfliktusban lévő felek felismerjék, észleljék a helyes irányt,

⁵⁰ Wiliam Wilmot, Joyce Hocker (2011) u. o.271-278.o.

⁵¹ Wiliam Wilmot, Joyce Hocker (2011) u. o. 271-278.o.

⁵² Wiliam Wilmot, Joyce Hocker (2011) u. o. 271-278.o.

⁵³ Wiliam Wilmot, Joyce Hocker (2011) u. o. 271-278.o.

⁵⁴ Wiliam Wilmot, Joyce Hocker (2011) u. o. 271-278.o.

⁵⁵ Wiliam Wilmot, Joyce Hocker (2011) u. o. 271-278.o.

⁵⁶ Wiliam Wilmot, Joyce Hocker (2011) u. o. 271-278.o.

⁵⁷ Wiliam Wilmot, Joyce Hocker (2011) u. o. 271-278.o.

és ez által errefelé terelődjön a konfliktus lehetséges megoldása.⁵⁸ Akár formális, akár informális segítőkről beszélünk, a feladatuk az, hogy ha belépnek egy konfliktusba, átalakítsák annak az elemeit. Mit is jelent ez pontosan? A konfliktusban részt vevő felekkel meg kell próbálniuk megértetni, hogy a céljaikat meg lehet változtatni, így azok nem tűnnek annyira összeférhetetlenek. Abban is segítséget nyújthatnak, hogy a konfliktusban lévő felek beszéd módjukon, kifejezésük stílusán változtassanak, így a konfliktus hangvétele negatívból pozitív irányba változhat.⁵⁹

Nem minden esetben egyértelmű, hogy a harmadik felet be akarják vonni a konfliktushelyzet megoldásába. Ez például akkor lehetséges, ha a felek a segítséget indirekt módon kérik: ha az egyén privát információt oszt meg velük, ha sír, miközben elmeséli az adott szituációt, ha elmondja, hogy az élete jelenleg nem boldog, és a dolgok, amik vele történnek nincsenek az irányítása alatt, nem tudja kezelni őket.⁶⁰ Ezekben az esetekben nagy valószínűséggel a harmadik fél beavatkozására várnak a konfliktusban részt vevő fél vagy felek.

Mikor szabad közbelépnie a harmadik félnek? Csak és kizárólag akkor, ha úgy érzi, felkészült a feladatra, ha már eldöntötte, hogy milyen stílusban fog kommunikálni, mit fog mondani, és milyen szerepet fog betölteni a segítségnyújtás során.⁶¹ Abban az esetben például, ha úgy gondolja, nem képes arra, hogy bármelyik félnek is „nemleges” választ adjon, akkor semmiképpen sem vonható be a párkapcsolaton kívül álló személy a konfliktusba, hiszen ebben az esetben valamelyik fél felé elkötelezi magát, és nem fog tudni effektív segítségnyújtást biztosítani a felek számára.⁶²

Akkor ha a kívülálló vállalja, hogy bevonják őt a konfliktusba, mindenképpen figyelnie kell arra, hogy a pozíciója semleges maradjon.⁶³ Mit is jelent ez valójában? Azt, hogy nem szabad, hogy bármelyik fél felé elköteleződjön. Ez nagyon nehéz feladat, hiszen a harmadik felek gyakran foglalnak állást valamelyik, a konfliktusban részt vevő fél mellett, és ez már részrehajlást jelent, ami miatt a segítségük hatékonyságának csökkenése mellett olyan problémák is megjelenhetnek, amelyek újabb konfliktushelyzet kialakulásához vezethetnek.⁶⁴

Mi lehet a következménye annak, ha részrehajlás történik?

⁵⁸ Wiliam Wilmot, Joyce Hocker (2011) u. o. 271-278.o.

⁵⁹ Wiliam Wilmot, Joyce Hocker (2011) u. o. 271-278.o.

⁶⁰ Wiliam Wilmot, Joyce Hocker (2011) u. o. 271-278.o.

⁶¹ Wiliam Wilmot, Joyce Hocker (2011) u. o. 271-278.o.

⁶² Wiliam Wilmot, Joyce Hocker (2011) u. o. 271-278.o.

⁶³ Wiliam Wilmot, Joyce Hocker (2011) u. o. 271-278.o.

⁶⁴ Wilmot és Hocker hivatkozik Van de Vliert (1981,1985) munkásságára,u. o. 274. o.

- Kialakulhat a „nyertes-vesztes”⁶⁵ pozíció azok között a felek között, akik a konfliktusban részt vesznek. A nyertessé az válik, aki mellé a harmadik fél elköteleződik, a vesztes pedig a másik fél, hiszen őt nem támogatja senki sem, így egyedül kell megküzdenie a harcban, ez pedig a konfliktus eszkalálódásához vezethet.⁶⁶
- A részrehajlás növelheti a konfliktusban résztvevők számát.⁶⁷

Ezekből is jól látható, hogy csak akkor lehetséges az effektív segítségnyújtás, ha a semlegesség a harmadik fél részéről a konfliktus során végig fennáll, tehát az informális segítő elutasítja a részrehajlás lehetőségét.⁶⁸

Összegzésképpen érdemes megvizsgálni, mi is az, amitől a harmadik félnek óvakodnia kell, abban az esetben, ha segítséget nyújt egy konfliktushelyzetben:

- El kell kerülni azt, hogy ellenséggé váljon.⁶⁹ Mivel a segítő már egy létező rendszerbe lép be, előfordulhat, hogy a felek úgy érzik, nem jól végzi a harmadik fél a „munkáját”, és mind a ketten ellenséggé kezdik őt kezelni.⁷⁰ A hangsúly a párkapcsolaton van, nem másan.
- Minden egyes esetben, amikor a segítő harmadik fél belép a már létező párkapcsolatba, a párkapcsolat jellege megváltozik.⁷¹ Amikor az egyik konfliktusban részt vevő fél szövetségesre lel a belépő, segítő félben, az elveszíti a segítő szerepét, és meggyengíti a két konfliktusban álló fél párkapcsolatát.⁷²
- Amikor a „rábízott munkát” az informális segítő elvégezte, ki kell lépnie a rendszerből.⁷³ Az ő feladata az, hogy a felek a saját párkapcsolataikban felmerülő konfliktushelyzeteket tőle függetlenül legyenek képesek megoldani.⁷⁴

A harmadik, kívülálló fél szerepe tehát meghatározható lehet abban, hogy a kialakult konfliktus konstruktív, vagy destruktív irányba halad tovább, vagy esetleg teljesen

⁶⁵ Wiliam Wilmot, Joyce Hocker (2011), 271-278.o.

⁶⁶ Wiliam Wilmot, Joyce Hocker (2011) u. o. 271-278.o.

⁶⁷ Wiliam Wilmot, Joyce Hocker (2011) u. o. 271-278.o.

⁶⁸ Wiliam Wilmot, Joyce Hocker (2011) u. o. 271-278.o.

⁶⁹ Wiliam Wilmot, Joyce Hocker (2011) u. o. 271-278.o.

⁷⁰ Wiliam Wilmot, Joyce Hocker (2011) u. o. 271-278.o.

⁷¹ Wiliam Wilmot, Joyce Hocker (2011) u. o. 271-278.o.

⁷² Wiliam Wilmot, Joyce Hocker (2011) u. o. 271-278.o.

⁷³ Wiliam Wilmot, Joyce Hocker (2011) u. o. 271-278.o.

⁷⁴ Wiliam Wilmot, Joyce Hocker (2011) u. o. 271-278.o.

megszűnik. Abban az esetben, ha negatív irányban folytatódik, az agresszió megjelenhet a párkapcsolatban, nem csak verbális, hanem fizikai formában is.

1.4 Az emberi agresszió

Míg az „agresszív” fogalom definiálása kézzel fogható, addig az agresszióé nagyon nehéz feladat, hiszen rengeteg módon határozható meg a fogalom.⁷⁵ Dolgozatom témájának megértéséhez a következő agresszió definíciókat választottam: „a pszichológusok Arnold Buss (1961) meghatározását alkalmazzák bizonyos kiegészítésekkel. Eszerint azokat a magatartásokat tekintik agressziónak, amelyek által a cselekvő fizikai, (Buss,1961) pszichológiai és/vagy szimbolikus (Berkowitz,1993) sértést, sérülést szándékozik okozni egy másik embernek (Parke és Salaby 1983)”.⁷⁶ Ezt a fogalmat szükségszerű kiegészíteni még a következőkkel: „Anderson meghatározását három tényező érvényesülésére alapozza. Az agresszió, mások definíciójához hasonlóan (a) egy személy, az agresszor viselkedését foglalja magában, (b) akinek az agresszióját az a szándék vezérli, hogy egy másik személynek, az áldozatnak sérülést okozzon (c) és az agresszor feltételezi, hogy az áldozat motivált a kérdéses sérülés elkerülésére (Anderson 2000: Baron és Richarrdson 1994)”.⁷⁷

„Maga a sérülés lehet fizikai (pl. valakinek ököllel az arcába ütni), lelki (pl. valakit szavakkal inzultálni vagy szidni, identitását támadni, önbecsülését lerombolni), vagy közvetett hatású (pl. kárt okozni a célszemély számára kedves tárgyban, tulajdonban, kapcsolataiban)”.⁷⁸ Az agresszió fizikai formájának megemlítését azért tartom fontosnak, mert előfordulhat az interperszonális kommunikáció során, hogy a verbális agressziót a fizikai követi (vagyis a szavakat tettek követik).⁷⁹ Az pedig vitathatatlan tény, hogy a fizikai agresszió során a verbális agresszió majdnem mindig jelen van.⁸⁰ A konfliktus eszkalálódása során a verbális agresszió megelőzheti a fizikai agressziót, elvezethet hozzá a folyamatos inzultálások miatt, vagy éppen növelheti a valószínűségét a fizikai agresszió kockázatának.⁸¹ Schumacher és Leonard 2005-ös kutatásából kiderül, hogy házasságban

⁷⁵ Tóth Péter: Médiakutató (2007) u. o.

⁷⁶ Tóth Péter István (2009) u. o.

⁷⁷ Tóth Péter István (2009) u. o.

⁷⁸ Tóth Péter István (2009) u. o.

⁷⁹ Andrew S. Rancer, Theodore A. Avtgis (2006) u. o. 96.o.

⁸⁰ Andrew S. Rancer, Theodore A. Avtgis (2006) u. o. 96.o.

⁸¹ Andrew S. Rancer, Theodore A. Avtgis (2006) u. o. 96. o.

élő férjek azért alkalmazzák a verbális agressziót feleségükkel szemben, mert partnerük előzőleg azt már alkalmazta irányukba - és fordítva.⁸²

Dolgozatomban már korábban említettem, hogy a férfiak és a nők agya között különbségek fedezhetőek fel,⁸³ és mivel a nők jobb kommunikációs képességekkel rendelkeznek,⁸⁴ mint a férfiak, a különbség feltehetőleg az agresszió alkalmazásában is megnyilvánul. Vajon a nők agresszivitása miként manifesztálódik, inkább verbális formában vagy fizikai tettekben?

Az agresszió a nőknél máshogyan nyilvánul meg, mint a férfiaknál. A nők esetében az agresszió közvetett, indirekt fajtája érvényesül.⁸⁵ Ebben az esetben a támadó személye gyakran rejtve marad, agresszivitásának központi eleme a másik lejáratása, becsmérése, kibeszélése mások előtt.⁸⁶ Tehát a verbális agressziót helyezik előtérbe, míg a férfiak az agresszió közvetlen⁸⁷ formájára helyezik a hangsúlyt. Ezek alapján tehát világossá válik, hogy sem a férfiak, sem a nők nem vetik meg az agresszív viselkedést, csupán annak megnyilvánulási formái térhetnek el egymástól.⁸⁸

Mivel dolgozatomban a párkapcsolatokban megjelenő verbális agressziót vizsgálom, ezért a továbbiakban az agresszió verbális részére koncentrálok. A kérdés most már joggal merülhet fel: vajon mi is a verbális, agresszív kommunikáció valójában?

1.5 Az agresszív kommunikáció meghatározása

Míg a pszichológiában, vagy egyéb, más tudományágakban az agresszió definiálására rengeteg meghatározást találhatunk, addig ez az állítás az interperszonális kommunikáció aspektusából nézve kevésbé igaz.⁸⁹ Ennek oka Infante (1987) szerint az lehet, hogy a személyközi kommunikációban az agresszió vizsgálata akadályba ütközött az átfogó, széleskörű agresszivitás - mint személyiségvonás - fogalmának hiánya folytán.⁹⁰ Következésképpen megalkotta saját definícióját, amely szerint az interperszonális viselkedést akkor lehet agresszívnek tekinteni, amikor a dominancia megszerzéséért,

⁸² Julie A. Schumacher, Kenneth E. Leonard (2005) *Husbands' and Wives' Marital Adjustment, Verbal Aggression, and Physical Aggression as Longitudinal Predictors of Physical Aggression in Early Marriage*. Journal of Consulting and Clinical Psychology. Vol. 73, No. 1, 28–37.

⁸³ Roboz Gabriella, u. o.

⁸⁴ Valló Ágnes, u. o.

⁸⁵ Bereczkei Tamás (2008) u. o. 153.o.

⁸⁶ Bereczkei Tamás (2008) u. o. 153.o.

⁸⁷ Tóth Péter (2007) u. o.

⁸⁸ Simon Baron-Cohen (2006) u. o. 52. o.

⁸⁹ Andrew S. Rancer, Theodore A. Avtgis (2006) u. o. 12. o.

⁹⁰ Andrew S. Rancer, Theodore A. Avtgis (2006) u. o. 12. o.

sérülés/ károkozásért, esetleg rombolásért fizikális, vagy szimbolikus erőt alkalmazunk.⁹¹ A támadás irányulhat emberi testre, anyagi tulajdonra, az emberi önképre (self-concept), valamint viselkedésre egyaránt.⁹² A fogalom megértésének könnyebbége érdekében érdemes azt két részre bontani: **a**, a fizikai agresszióra, mely alkalmazása során a testet használjuk, mint bántalmazásra alkalmas eszközt, és **b**, a szimbolikus agresszióra, amely a szavak használatával, vagy egyéb, nonverbális kommunikációs eszközök bevonásával (mint például gesztikuláció, jelek, szimbólumok) jár.⁹³ Fontosnak tartom megvizsgálni a szimbolikus agresszió két nagy csoportját, amelyeket Infante (1987) agresszív kommunikációs modellje alapján konstruktív és destruktív agresszióknak nevezünk.⁹⁴ Az előbbi alcsoportjába tartozik az asszertív és az érvelő jellegű agresszív kommunikáció, utóbbiba pedig maga a verbális agresszió és a barátságtalan, rosszindulatú, gyűlölködő jellegű kommunikáció.⁹⁵

A destruktív kommunikáció két fő alkotó eleme a verbális agresszió és a gyűlölködő jellegű agresszív kommunikáció.⁹⁶ A támadás ilyenkor nem a másik konfliktusban elfoglalt pozíciója ellen irányul, hanem a személyisége, önképe ellen.⁹⁷ Ennek a típusú konfliktusnak a jellemezője a hajlékonyság hiánya, a merevség, valamint a konfliktus spirális lezajlása.⁹⁸ Mi történik vajon akkor, amikor a férj nem hallgat a feleségére, nem ad neki lehetőséget arra, hogy az kinyilváníthassa a véleményét? Képzeljük el, hogy a következő helyzetet:⁹⁹ egy férfi és egy nő, akik házasságban állnak egymással, beszélgetnek egy jövőbeli, közös terveiről. A nő a beszélgetés közben kifejti a véleményét az adott témáról. A férfi elutasítóan fogadja a nő minden egyes javaslatát, legyen az akár jó, akár rossz. A nő a férfi reakcióját követően tiltakozik és megpróbálja magát még jobban, még világosabban kifejezni. A férfi még erősebb negativitással, haraggal fogadja a nő újabb próbálkozásait, majd leállítja, elhallgattatja őt.¹⁰⁰ A konfliktus ebben az esetben egy egyirányú, hatalmi harc, amely negatív spirállá (1. ábra) eszkalálódik.¹⁰¹ A folyamat mindvégig negatív irányba halad ebben az esetben. A konfliktus során inzultálások,

⁹¹ Andrew S. Rancer, Theodore A. Avtgis (2006) u. o. 12. o.

⁹² Andrew S. Rancer, Theodore A. Avtgis (2006) u. o. 12. o.

⁹³ Andrew S. Rancer, Theodore A. Avtgis (2006) u. o. 12. o.

⁹⁴ Andrew S. Rancer, Theodore A. Avtgis (2006) u. o. 12. o.

⁹⁵ Rancer és Avtgis hivatkozik Infante (1987) és Rancer (2004) munkájára, u. o. 14. o.

⁹⁶ Andrew S. Rancer, Theodore A. Avtgis (2006) u. o. 18-24. o.

⁹⁷ Andrew S. Rancer, Theodore A. Avtgis (2006) u. o. 20. o.

⁹⁸ Tóth Péter István (2006) u. o. 9. o.

⁹⁹ Neil Warner (2009) *Does your husband listen to your ideas?* <http://creativeconflicts.com/2009/08/does-your-husband-listen-to-your-ideas/> a szituációt erről a honlapról vettem példaként.

¹⁰⁰ Neil Warner (2009), u. o.

¹⁰¹ Neil Warner (2009), u. o.

verbális becsmérések sokasága jelenhet meg, amelyek a kapcsolat minőségét erősen gyengíthetik.¹⁰² Ilyenkor még a pozitív vagy akár a semleges cselekedetek is negatív töltetet kapnak.¹⁰³

A destruktív konfliktuskezelés következménye, hogy a felek egyike győztesnek érzi magát, míg a másik vesztesnek,¹⁰⁴ de az is előfordulhat, hogy a konfliktusban részt vevők mindegyike elégedetlen a végeredménnyel, és úgy gondolják, hogy mind vesztesei a vitának.¹⁰⁵

A verbális agresszivitás kommunikatív erőszak.¹⁰⁶ A verbális agresszió a megtámadott egyén énképe ellen irányul, nem pedig pozíciója vagy mondandójának témája ellen.¹⁰⁷ A másik megsértése, megbántása, a másikkal való kötekedés, a másik nevetségessé tétele, valamint maga a káromkodás, mind-mind verbálisan agresszív viselkedésnek tekinthető.¹⁰⁸ Amikor a konfliktus kialakul, gyakran előfordul, hogy a konfliktusban részt vevő felek azonnal elkezdik egymást verbálisan támadni, főleg abban az esetben, hogy ha éppen egymást okolják, mint a nehézségek egyetlen forrását.¹⁰⁹ Amikor ez a helyzet áll fenn, könnyen becsmérő, sértő, durva megjegyzésekkel illethetik a másikat a konfliktusban lévő felek. Néhány példa még arra, mit is tekintünk verbális agressziónak:

„Te teljesen hülye vagy!” „Nagyon csúnya vagy ma is.” „Bárcsak elütne a busz, és meghalnál!” „Te senkinek sem kellesz!”

A verbális agresszió alkalmazása gyakori jelenség a párkapcsolatokban, többek között az egyén karakterét, képességét, fizikai megjelenését támadja.¹¹⁰ Ismeretes, hogy minél jobb a párkapcsolat minősége, annál jobban fáj a benne elkövetett verbális agresszió.¹¹¹

A tévhitell ellentétben a személyközi, agresszív kommunikáció során megjelenő szimbolikus agresszió nem minden esetben negatív, romboló hatású. Abban az esetben, hogy ha konfliktushelyzet alakul ki a párkapcsolatban a felek között, van rá mód, hogy jól kezeljék azt, és ne legyen a konfliktus destruktív jellegű. A következő példa jól szemlélteti, miként lehet a konstruktív panaszt¹¹² sikeresen alkalmazni. A feleség a következőket mondja a férjnek: „ideges vagyok, hogy nem együtt fogjuk meglátogatni az édesanyámat.

¹⁰² Neil Warner (2009), u. o.

¹⁰³ William Wilmot, Joyce Hocker (2011) u. o. 29. o.

¹⁰⁴ Tóth Péter István (2006) u. o.

¹⁰⁵ Wilmot és Hocker hivatkozik Deutsch (1973) munkájára, u. o. 19. o.

¹⁰⁶ William Wilmot, Joyce Hocker (2011) u. o. 177.o.

¹⁰⁷ Andrew S. Rancer, Theodore A. Avtgis (2006) u. o. 20-21.o.

¹⁰⁸ William Wilmot, Joyce Hocker (2011) u. o. 177.o.

¹⁰⁹ William Wilmot, Joyce Hocker (2011) u. o. 177.o.

¹¹⁰ William Wilmot, Joyce Hocker (2011) u. o. 177.o.

¹¹¹ William Wilmot, Joyce Hocker (2011) u. o. 177. o.

¹¹² William Wilmot, Joyce Hocker (2011) u. o. 21. o.

Háromszor is megkértelek már, hogy próbáld meg szabaddá tenni a hétvégédet, hogy együtt tudjunk elmenni, meglátogatni őt. A következő hétvégén lesz a születésnapja, szeretném őt megnézni, és azt is szeretném, hogy te velem gyere. Nem akarok olyan házasságban élni, ahol a szüleimet egyedül kell meglátogatnom. Ez engem boldogtalanná, és szomorúvá tesz. Olyan, mintha nem is lenne partnerem. Nagyon sokat jelentene nekem, ha eljőnnél velem. Kérlek, hogy tudasd velem a döntésedet, amilyen gyorsan csak lehet, hogy tudjam tájékoztatni az édesanyámat”.¹¹³ Ez a példa jól demonstrálja a konstruktív kommunikáció elemeit: az egyes szám első személyű kommunikációt, megfogalmazza a nem kívánt viselkedést, semleges, nem ítélező nyelvezetet használ, és változtatásra kér.¹¹⁴ Ebben az esetben a verbális támadás nem a partner személyisége, hanem a konfliktusban betöltött pozíciója ellen irányul. A konstruktív, építő jellegű kommunikáció során ki kell állnunk saját igazunk mellett, ki kell fejeznünk a gondolatainkat, érzéseinket oly módon, hogy azzal a másik személy jogait, és magát a személyiségét ne sértsük meg.¹¹⁵ Abban az esetben, ha ezt a fajta kommunikációt tudjuk alkalmazni, a probléma kezelése, valamint megoldása sikeres lehet.

Vajon hogyan lehetséges az eddig megvizsgáltakat a gyakorlatban alkalmazni? Hogyan kezelik a párkapcsolatban élők a különböző agresszív helyzeteket, és vajon ki milyen formáját alkalmazza az agresszióknak? A férfiak, vagy a nők azok, akik nagyobb mértékben osztják meg a párkapcsolatukban felmerült problémát kívülállókkal? Kutatásom során legfőképpen ezekre a kérdésekre keresem a választ.

¹¹³ William Wilmot, Joyce Hocker (2011) u. o. 21. o.

¹¹⁴ William Wilmot, Joyce Hocker (2011) u. o. 21. o.

¹¹⁵ Rancer és Avtgis hivatkozik Lange és Jakubowsky (1976) munkájára, u. o. 14. o.

1.6. Hipotézisek

A problémátörténeti áttekintés eddigi részeiben többször utaltam már a kutatásom hipotéziseire, amelyeket most összesítve ezúton mutatok be.

Dolgozatomban a következő hipotézisek érvényességét fogom vizsgálni a kutatásom során kapott eredmények segítségével.

(H1) a férfiak gyakrabban alkalmaznak verbális agressziót a párkapcsolaton belül, mint a nők.

(H2) azokban a párkapcsolatokban, amelyek magas minőségűnek számítanak, ritkábban fordul elő konfliktus, mint azokban a párkapcsolatokban, amelyek alacsony minőségűek.

(H3) a verbális agresszió kevésbé intenzív a magas minőségű párkapcsolatokban, mint az alacsony minőségű párkapcsolatokban.

(H4) a nők gyakrabban osztják meg barátaikkal, családtagjaikkal, munkatársaikkal, vagyis a kapcsolaton kívül álló személyekkel a párkapcsolatukban felmerülő problémát, mint a férfiak.

3. Módszer

3.1 . A kérdőíves vizsgálat általános jellemzői

Kutatásom eszközeként papír alapú önkitöltő kérdőíves vizsgálati módszert választottam, melynek alanyai a Zsigmond Király Főiskola valamint a Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kara kiválasztott szakjainak levelező tagozatos hallgatói voltak¹¹⁶. A kiválasztás szempontjai: bizonyos szakok (ZSKF-en andragógia, kommunikáció- és médiatudomány, míg a PTE esetében a jogász szakos levelező tagozatos hallgatók. A kiválasztott tanulócsoporthoz minden tagjához eljuttattam a kérdőívemet. Miután önkitöltős adatfelvételi technikát alkalmaztam, „véletlen mintára” nem törekedhettem. A mintám összetételének utólagos vizsgálata során azt állapíthattam meg, hogy az érintett populáció összetételéhez képest (nem, szak, évfolyam, intézmény szerint) a mintám összetétele nem tér el jelentősen. Így, bár nem jelenthetem ki, hogy a vizsgálati mintám reprezentatív, de „tükrözi a kiválasztott alapsokaság fontosabb jellemzőit”. Eredményeim ugyan „nem terjeszthetők ki” a teljes sokaságra, de nincs okom feltételezni, hogy lényegesen mást kaptam volna, ha mindenkit megkérdezek az érintettek köréből.

A kérdőívemben szereplő kérdések száma összesen 48, ebből 47 kérdés zárt kérdés, amely azt jelenti, hogy a kérdésre a válaszokat az általam felsorolt opciókból választhatták ki a válaszadók. Ezeknek a típusú kérdéseknek nagy előnye az, hogy a feldolgozásnál a kezelésük egyszerűbb, mint a nyitottaké, valamint a kapott válaszok homogénebbek, hiszen kizárólag az előre megadott válaszlehetőségekből lehetett választani.¹¹⁷ Ennek következtében a válaszadás kevesebb időt vesz igénybe, így a folyamat felgyorsul. A zárt kérdések azonban hátránnyal is járnak, hiszen előfordulhat, hogy az előre meghatározott válaszok nem fedik le a „teljes valóságot”.¹¹⁸ Ezért mindenféleképpen törekedni kell arra, hogy megfelelő mennyiségű és fajtájú választ soroljunk fel, amiből a kérdőív megválaszolója a számára legmegfelelőbbet tudja kiválasztani. A kérdések megadása során nagy figyelmet kell fordítani arra, hogy azokat egyszerűen, mindenki számára könnyen érthető módon fogalmazzuk meg.

¹¹⁶ Lásd erről bővebben: Earl Babbie : (2003) *A társadalomtudományi kutatás gyakorlata*, Balassi, 212. o.

¹¹⁷ Earl Babbie (2001) *A társadalomtudományi kutatás gyakorlata*, Balassi, 276.o.

¹¹⁸ A válaszadók esetleg más megfogalmazást választottak volna egy nyitott kérdéssor esetében. Lásd erről: Earl Babbie (2001) u. o. 276.o.

3.2 . A kérdőív felépítése

A dolgozatomhoz szükséges kvantitatív kérdőíves interjú, - amely az empirikus kutatás alapja¹¹⁹ - összesen 48 kérdést tartalmaz (lásd 2. számú melléklet). Mivel ez a kérdésszám meglehetősen magas, figyelnem kellett arra, hogy a kérdőívet kitöltők kezdeti érdeklődése, valamint koncentrációs képessége az utolsó kérdések megválaszolása során se legyen alacsonyabb, így a kérdőívemet úgy nyomtattam ki, hogy a papír mind a két oldalát felhasználtam, így a kilencoldalas kérdőívet öt lapra csökkentettem. A kérdőívemet egy néhány mondatból álló bevezető szöveggel kezdtem. Ebben olyan kérdéseket tettem fel, amelyek a kitöltők figyelmét felkelthették, valamint azt leírtam, hogy milyen céllal végzem a kutatásomat, hogy az olvasók tudják, milyen kérdéskörökre számíthassanak.

Az első harminc kérdés egy, már előre elkészített kapcsolat- minőség értékelés teszten alapszik.¹²⁰ Ennek a tesztnek a segítségével azt lehet szűrni, hogy a válaszadó párkapcsolata „magas, vagy alacsony értékű-e”, valamint elégedett-e a párkapcsolatukkal.

Skálakérdés szerint válaszolhattak a kérdőívet kitöltők az egyes kérdésekre, hiszen ezzel a módszerrel lehet a legjobban az érzelmek, attitűdök mérését, az adott kérdésekkel kapcsolatos pozitív vagy negatív „érzéseket” számszerűsíteni.¹²¹ A skálakérdéseim a következő szerkezetűek voltak (lásd erre az alábbi példát):

1./Gyakran gondolok arra, milyen szerencsés vagyok, hogy megtaláltam a partnerem és vele lehetek.

1	2	3	4	5
(Sohasem)	(talán egyszer előfordult)	(ritkán előfordul)	(többször megesik velem)	(teljesen jellemző rám)
☐	☐	☐	☐	☐

Ezt a típusú mérési skálát Likert-skálának nevezik, amellyel egy adott állítással való egyetértés mértékét, vagy egy vélemény helyeslését kell a válaszadónak kifejeznie.¹²² A skála értékei a kapcsolat-minőség értékelési teszt során nem változtak. Fontos, hogy ha a kérdőívet kitöltőnek semleges válasza van egy adott kérdésre vagy állításra, azt a skálán is

¹¹⁹ Earl Babbie (2001) u. o. 176. o.

¹²⁰ Külön köszönet illeti a sztenderd kérdéssor összeállításáért Tóth Péter tanár urat, aki rendelkezésemre bocsátotta ezt a vizsgálati eszközt!

¹²¹ Lásd erről: *Kérdőív elmélet*: uzemtan.georgikon.hu/.../Kérdőív%20elmélet.doc

¹²² Kérdőív elmélet, u. o.

jól láthatóan tudja jelezni, ezért érdemes páratlan számú skálaértékeket felállítani. Így a középső érték lehet a semleges, és ahhoz képest egyforma mennyiségű pozitív és negatív hozzáállást kifejező választ kell megadni.¹²³

A kérdőívem további részében felhasználtam a standard verbális agresszió, valamint az argumentációs skála egy részét, ezek a kérdések a kérdőívemben a 31-36; sorszámot kapták.¹²⁴ Ebben a függelékben különböző, eltérő kérdésszámú skálák találhatók, amelyek az egyén érvelő, agresszív kommunikációjának mértékét és hajlandóságát mérik különböző pontozási és mérési rendszerrel. Az általam feltett kérdésekre a választ az első harminc kérdéshez hasonlóan, itt is a Likert-skála alapján határoztam meg. A fennmaradó tizenegy zárt kérdésből három a kitöltő szocio-demográfiai jellemzőit méri (nem, családi állapot, együttélés). A további kérdésekben olyan állításokat, kérdéseket tettem fel, amelyek elősegíthetik a dolgozatomban felállított hipotéziseim igazolódását vagy azok megcáfolását. A válaszadónak ezeknél a kérdéseknél is több, szám szerint négy-hat választási lehetőség állt rendelkezésére. Ezeknél a kérdéseknél is meghatároztam, hogy egy kérdésre csak egy választ adhatnak. A kérdőív végén egy nyitott kérdés a kitöltő életkorára vonatkozott.

Az éles teszt kitöltés előtt próbakitöltést végeztem egy kisebb mintán, ez körülbelül tíz főt jelentett. Nem tapasztaltam hiányosságokat, nem kaptam olyan negatív visszajelzéseket, amelyek arra késztettek volna, hogy jelentősebb változtatásokat végezzek rajta.

3.3. A kérdőív által vizsgáltak

Kutatásom alanyai – mint azt fentebb már jeleztem – a Zsigmond Király Főiskola és a Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának levelező tagozatos hallgatói voltak. Azért választottam a levelező tagozatos diákokat, mert úgy gondolom, hogy idősebbek, érettebbek, valamint feltehetőleg tapasztaltabbak is mind párkapcsolati, mind más szempontból egyaránt, mint nappali tagozatosok.

A kérdőívemet nőkkel és férfiakkal egyaránt kitölttettem, még akkor is, ha családi állapotuk a kitöltés időpontjában „egyedülálló” volt. Erre azért volt szükség, hogy ha további kutatásokat szeretnék végezni, ne kelljen újra, csak az egyedülállókkal kitölttetnem

¹²³ Kérdőív elmélet, u. o.

¹²⁴ Andrew S. Rancer, Theodore A. Avtgis (2006) *Argumentative and Aggressive Communication*, könyv függeléke: 255-267.o.

a kérdőívet. Dolgozatomban azonban csak a párkapcsolatban és házasságban élő nők és férfiak kitöltött kérdőíveit vettem figyelembe.

A kérdőíves kutatásom a konzulensem segítségével nem jöhetett volna létre. Közreműködésével olyan levelező tagozatos hallgatók töltötték ki az íveket, akik megfelelnek a kérdőívemben felállított kritériumoknak.

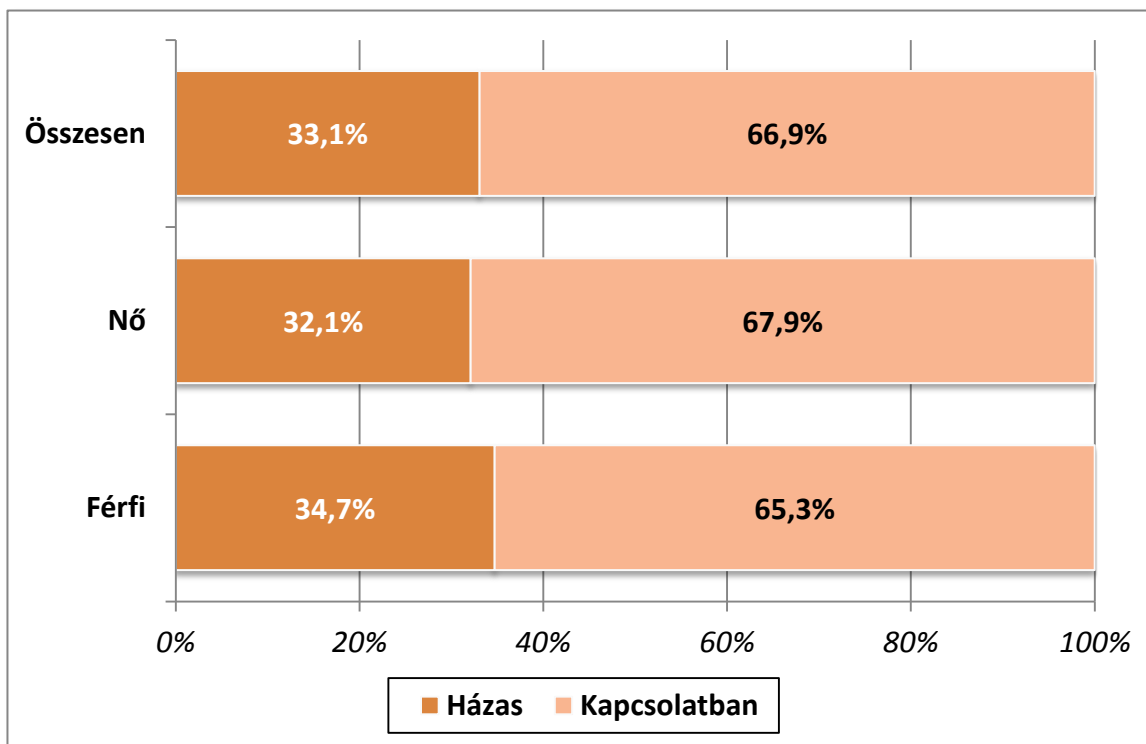
3.4 . A kérdőív értékelése

A dolgozatomhoz szükséges kérdőívet, amely összesen 48 kérdést tartalmaz, 130 fő töltötte ki. A tőlük kapott válaszokat Excel táblázatban kódoltam, majd az SPSS nevű társadalomtudományi statisztikai programcsomagot alkalmaztam (ebben nagy segítségemre voltak a főiskola kutatóközpontjának munkatársai). Az eredmények feldolgozása során egy- és kétváltozós statisztikai számításokat végeztem, az eredményeket – a könnyebb érthetőség, az áttekinthetőség érdekében – grafikonokon ábrázolom.

4. Eredmények

A kérdőívet 130 fő töltötte ki, ebből 49 férfi, és 81 nő (arányuk: a minta 37,7 százaléka férfi és 62,3 százaléka nő – hasonlít az alappopuláció összetételéhez). Családi állapotukat tekintve egyharmaduk (33,1 százalékuk) él házasságban, további 66,9 százalékuk tartós párkapcsolatban (miután ez kritérium volt). Nemek szerint nem találtunk jelentősebb eltéréseket (a Khí-négyzet próba elfogadási valószínűsége: $P = 0,453$): míg a férfiaknál a házasságban élők aránya 34,7 százalék, addig a nőknél a vizsgált érték 32,1 százalék (lásd a 2. ábrát).¹²⁵

2. ábra: A megkérdezettek családi állapota nemek szerint (százalékok)

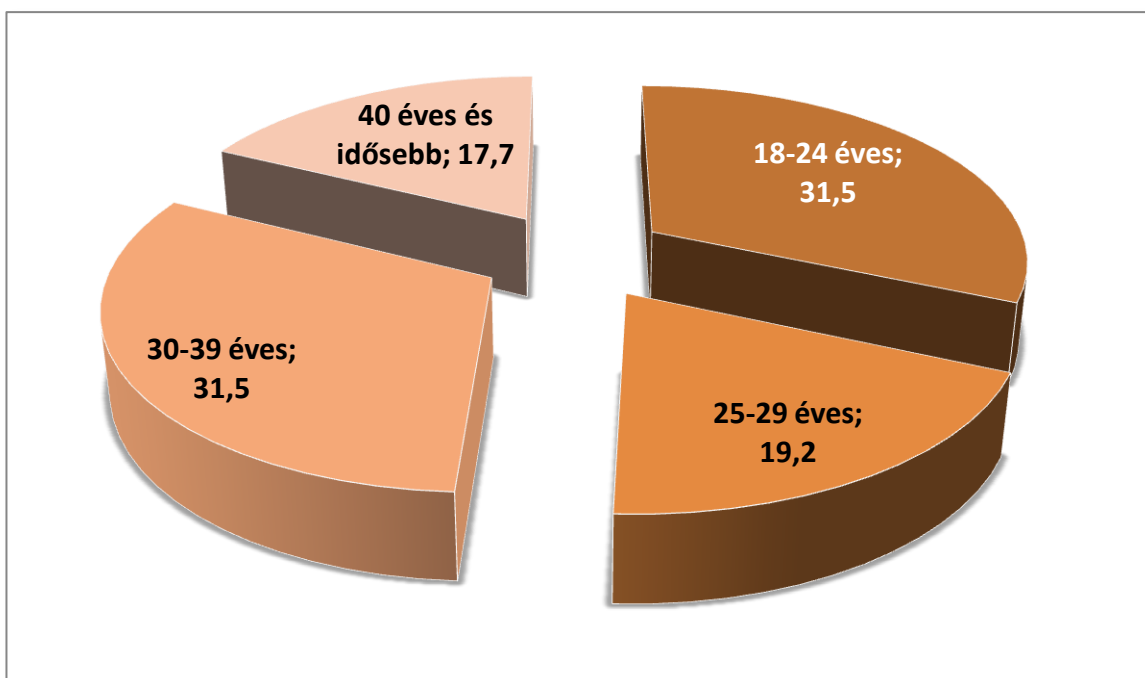
Forrás: Saját kutatás ($N = 130$)

¹²⁵ A kétdimenziós összefüggések elemzését a keresztábra illetve a hozzá kapcsolódó Pearson-féle „Khí-négyzet függetlenségi próba” segítségével készítettem, illetve cellánként kiszámítottam az „Adjusztált Sztenderdizált Reziduálisokat” is (a továbbiakban ezt a statisztikát „ASR” rövidítéssel jelöljük). A társadalomkutatásban általánosan elfogadott 95 százalékos „megbízhatósági szintet” tekintem a „szignifikáns kapcsolatok” alsó határának (a „null-hipotézis elfogadási valószínűsége kisebb vagy egyenlő 0,05 –dal”). „Erősen szignifikáns” összefüggésről legalább 99 százalékos megbízhatósági szint mellett beszélünk, míg a 90-94 százalék közötti megbízhatósági szint esetén „gyengén szignifikáns”-nak nevezzük a két változó közötti összefüggést. Az ASR-ek esetében a 95 százalékos megbízhatósági szintet a +/-2 értékek képviselik („szignifikánsan alul- illetve felülreprezentált” kategóriákról beszélhetünk a két határértéknél nagyobb illetve kisebb ASR értékek esetében). A továbbiakban a Khí-négyzet próba elfogadási valószínűségét „ $P=0.453$ ” formában jelölöm. Lásd bővebben: Székelyi-Barna (2002).

Életkor szerint szintén kicsik a nemek szerinti eltérések: míg a válaszadók átlagéletkora 30,79 év, addig a férfiaknál 30,84, a nőknél 30,77 év (az F-próba elfogadási valószínűsége: $P = 0,965$).¹²⁶

Az egyszerűbb, szemléletesebb vizsgálatok érdekében kategorizáltam az életkort, mégpedig a következőképpen: a 18-24 éveseket elkülönítettem a 25-29 és a 30-39 évesektől, illetve a legidősebbeket egy külön kategóriába helyeztem (lásd a minta alapmegoszlását e kategorizálás szerint a 3. ábrán).

3. ábra: A megkérdezettek életkora korcsoportok szerint (százalékok)

Forrás: Saját kutatás (N = 130)

Az életkor és a családi állapot – természetes módon – összefügg egymással (bár az F-próba elfogadási valószínűsége: $P = 0,070$ – tehát „gyengén szignifikáns összefüggésről”

¹²⁶ Az alkalmazott variácia-analízis (vagy *szórásElemzés*) lényege: ha a függő változónk magas mérési szintű, míg a független változó alacsony (mint esetünkben is), a függő változó szóródását két részre bonthatjuk: a csoportosított kategóriák közötti és az azon belüli szórásra. Az előbbi a független változó által „magyarázott”, míg az utóbbi a „nem magyarázott” szórása a függő változónak. E két elem hányadosát nevezzük F-statisztikának (bizonyos küszöbérték meghaladása esetén beszélhetünk „szignifikáns hatásról” – általában 95%-os „megbízhatósági szintet” követelünk meg). Ha az F értéke nagy, úgy is mondhatjuk, hogy a csoportokon belüli szórások kicsik, míg a csoportok közöttiek nagyok – vagyis a csoportok „viszonylag jól el vannak különítve” egymástól a független változó által. Lásd bővebben: Székelyi-Barna (2002).

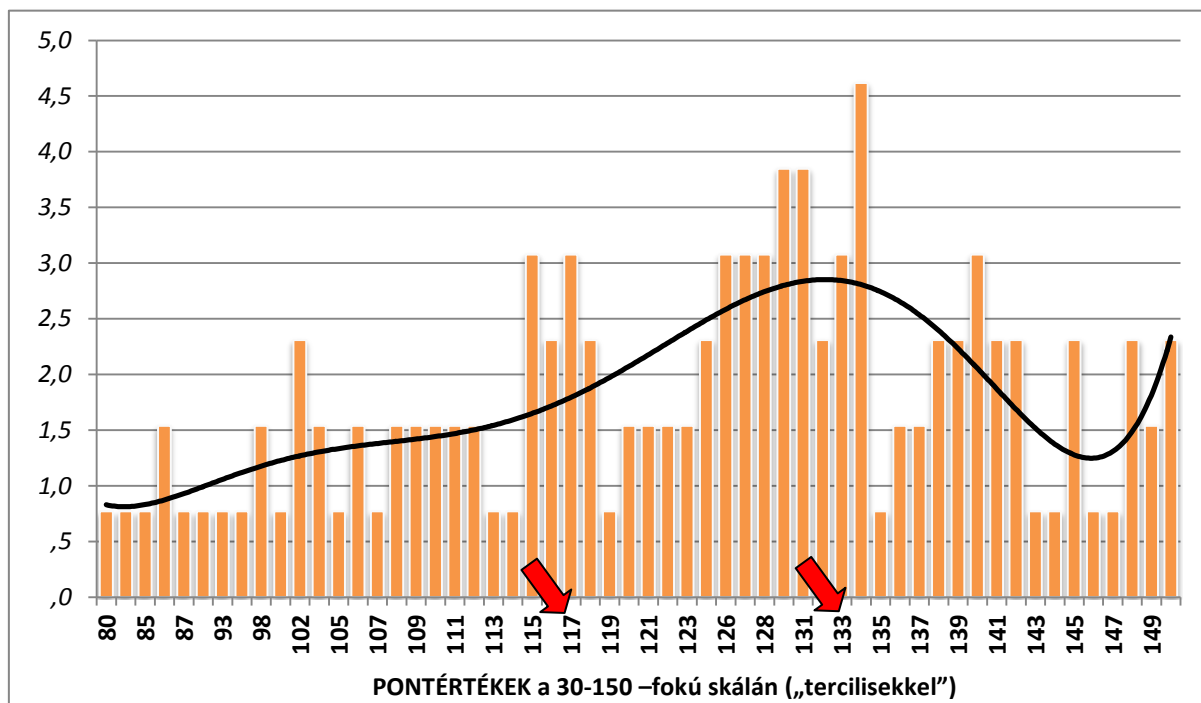
beszélhetünk csupán): míg a házások átlagéletkora 32,79 év, addig a párkapcsolatban élőké közel három évvel alacsonyabb (29,80 év).

4.1. A „párkapcsolatok minősége” az attitűd-skálák értékei alapján

A „**párkapcsolatok minőségét**” a fentebb jelzett sztenderd attitűd-skálával mértem: megvizsgáltam, hogy a 30 kérdésre – melyek egy-egy ötfokú skálát alkottak – mekkora a válasz-pontszámok összege. Ez az érték minimum 30 (ha minden kérdésre a legkedvezőtlenebb „1-es értéket” adta) és maximum 150 pont (ha mind a harminc esetben a maximális „5 pontra” értékelte kapcsolatát – lásd a Mellékletben a kérdőív 1-30. kérdéseit). A válaszadóim összpont-értékei a következőképpen alakultak (lásd a 4. ábrát).

A „kapcsolat minőségének” mutatója minimum-értéke 80 pontnak adódott, míg maximuma 150 pont (az előbbit egy, míg az utóbbit három esetben regisztráltuk). A mutató átlagértéke 124,07 pont, a szórása 16,62 pont.

4. ábra: A „kapcsolatok minősége” összpont-értékeinek alakulása a 30-150 fokú skálán (százalékok – hatodrendű polinomiális trend-vonal)

Forrás: Saját kutatás (N = 130)

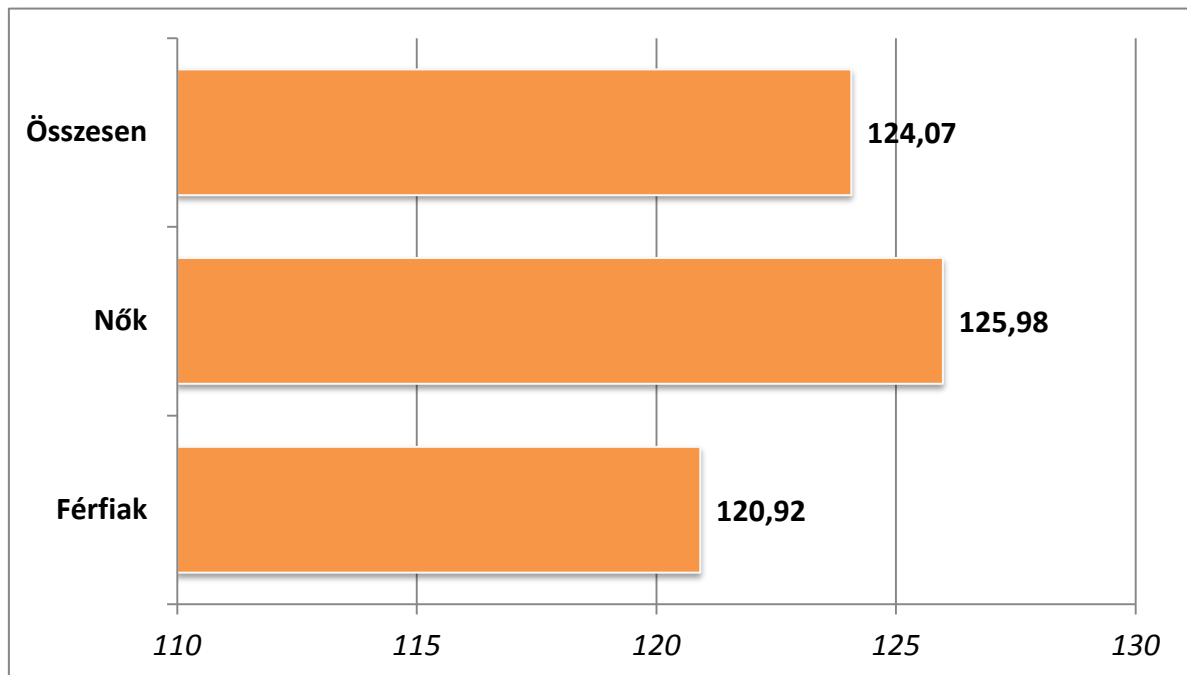
„*Magas minőségű párkapcsolatnak*” tekintetem azokat a kapcsolatokat, melyek esetében a vizsgált adat meghaladta a 133-as értéket (ez a harmadik tercilis – azaz a válaszadók egyharmada esetében mértünk ennél nagyobb értéket: 32,3 százalékuk értéke esett a 133 és a 150 pont közé). Feltételezhető, hogy ebben a csoportban a szükségletek mind a két fél esetében a partnerek által elvárt szinten elégülnek ki, megfelelő ráfordítás mellett (költség- nyereség elv). A magas minőségű kapcsolatokban a partnerek együttműködése funkcionál, azaz nyereséget hoz, legyen szó érzelmi, intellektuális, materiális, vagy egyéb dolgokról.

„*Alacsony minőségű párkapcsolatoknak*” tekintetem azokat a kapcsolatokat, ahol a pontérték az alsó harmadba esik (pontértékek szerint a válaszadók 33,8 százaléka került a 80 és 117 pontszámok közé). Itt a válaszok azt tükrözik, hogy nagy valószínűséggel diszfunkcionális állapot áll fent, tehát a felek nem tudnak megegyezni egymással, nem tartják fontosnak egymás véleményét, gondolatait. Eltérő igényeik vannak, amelyeken nem képesek vagy hajlandóak változtatni, ezért a kapcsolatban a verbális agresszió, a vita, a konfliktushelyzetek kialakulása akár mindennapos lehet.

„*Átlagos minőségű kapcsolatoknak*” pedig a középső harmadot tekintetem (a 118 és 133 pontszámok közé került a megkérdezettek 33,8 százaléka). Ezeknél a párkapcsolatoknál feltételezhető, hogy alapvetően a szükségletek mind a két fél esetében megközelítőleg a partnerek által elvárt szinten elégülnek ki, de cél eléréséig előfordulhat, hogy a párkapcsolat konfliktusokkal, vitákkal, inkompatibilis célokkal tarkított.

Az átlagpontszámok tekintetében a nemek szerinti eltérések gyengén szignifikánsak ($P = 0,093$), valamivel magasabb a nőknél a vizsgált érték (lásd az 5. ábrát).

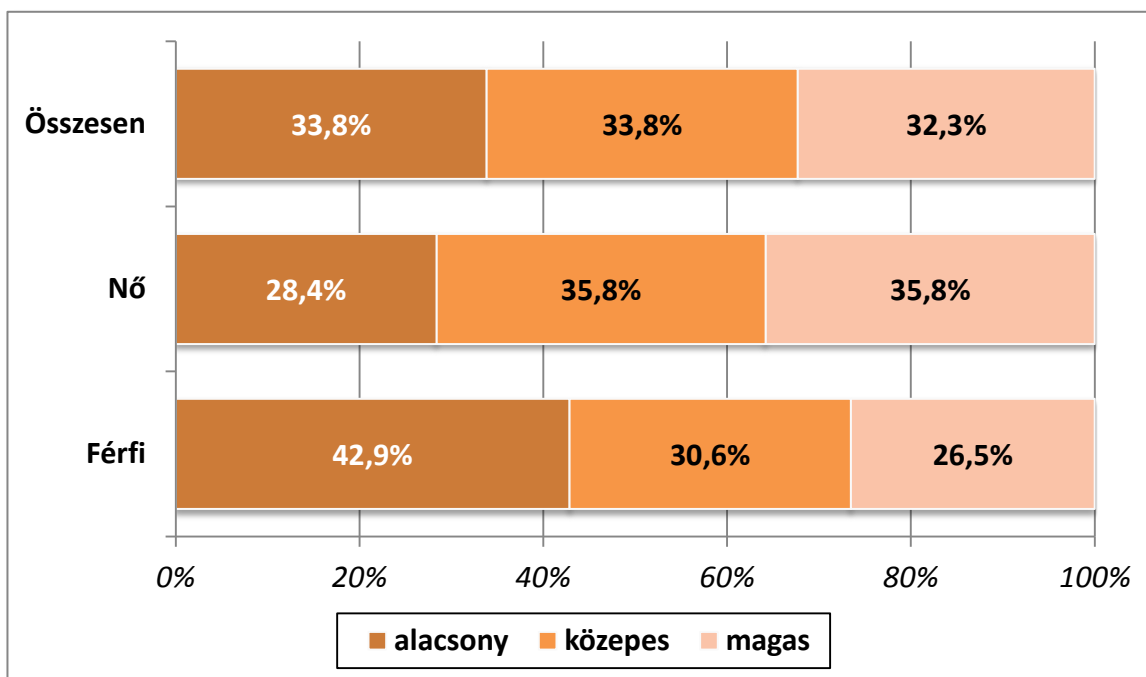
5. ábra: A „kapcsolatok minősége” összpont-értékeinek alakulása nemek szerint (átlagértékek a 30-150 fokú skálán)

Forrás: Saját kutatás (N = 130)

A családi állapot szerinti eltérések ennél kisebbek ($P = 0,158$): csupán egy árnyalattal nagyobb az átlagnál a házas válaszadók esetében (127,00 pont – míg a kapcsolatban élőknel 122,62). Életkor szerint gyakorlatilag nincsenek eltérések ($P = 0,758$). Ha a fentiekben kialakított kategóriák arányeltéréseit vizsgáljuk meg a három szocio-demográfiai ismérv szerint, azt tapasztalhatjuk, hogy a nemek szerinti összefüggések nem szignifikánsak ($P = 0,230$), de hasonló a helyzet a családi állapot ($P = 0,208$) és az életkor esetében is ($P = 0,134$).

6. ábra: A „kapcsolatok minősége” kategóriáinak alakulása nemek szerint (százalékok)

Forrás: Saját kutatás (N = 130)

Mint a fenti ábra is mutatja, a nők esetében egy árnyalattal nagyobb a „magas minőségű” kapcsolatban élők aránya, mint a férfiaknál (35,8 és 26,5 százalék), míg az „alacsony minőségű” esetében megfordulnak az arányok (28,4 illetve 42,9 százalék), de ezek a részösszefüggések sem szignifikánsak (az ASR értékek rendre +/-2 értékein belül maradnak).

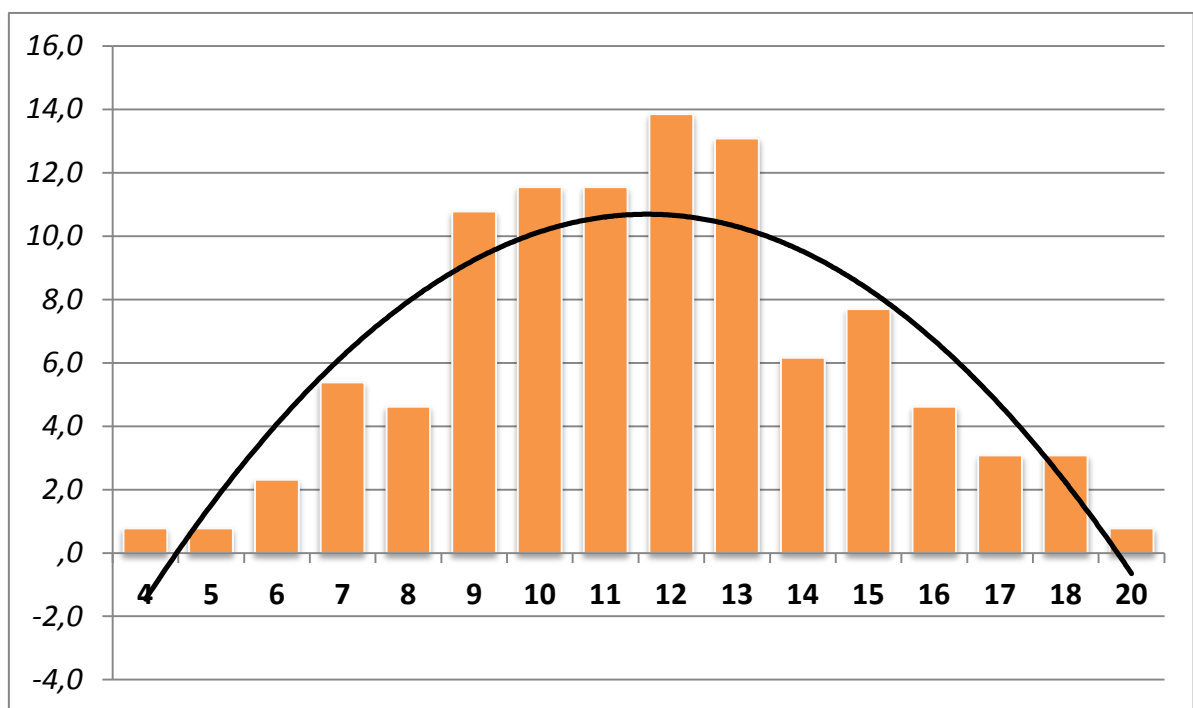
4.2. A „verbális agresszió” előfordulási gyakorisága

Az egyik hipotézisem szerint a férfiak gyakrabban alkalmaznak verbális agressziót a párkapcsolaton belül, mint a nők, ezért meg kellett vizsgálnom a „**verbális agresszió**” előfordulásának gyakoriságát is. Ennek vizsgálatához eszközként használtam azt a kérdőívemben található 6 kérdést, amelyeket a standard verbális agresszió, valamint az „argumentációs skálából” vettem át¹²⁷. Ezek a kérdések az egyén érvelő, agresszív kommunikációjának mértékét, valamint gyakoriságát mérik, ezért az erre vonatkozó, hat

¹²⁷ Forrás: Andrew S. Rancer, Theodore A. Avtgis (2006) Argumentative and Aggressive Communication, könyv függeléke: 255-267.o.

standard kérdésből négyet felhasználtam a verbális agresszió gyakoriságának vizsgálatára. Ezek a 33-36-os sorszámú kérdések a kérdőívemben (lásd a Mellékletben). Mivel ezeknél a kérdéseknél is a Likert-skála értékeit használtam, ezért a válaszadók itt is 1-5-ig értékelhették, hogy az adott kérdés mennyire igaz rájuk. Ahhoz, hogy a verbális agresszió alkalmazásának gyakoriságát meg tudjam mérni, először átlagot számoltam a nőknél, majd a férfiaknál, majd a standard szórást is vizsgáltam.¹²⁸ Ezeknél a kérdéseknél az elérhető maximum pontszám 20 pont volt, míg a minimum 4 pont. A maximális 20 pontot a skálán úgy lehetett elérni, hogy a válaszadók minden lehetőségénél az 5-ös választ jelölték meg, vagyis teljes egyetértést fejeztek ki az adott állítással kapcsolatosan. A pontértékek megoszlását a következő ábrán szemléltetem (lásd a 7. ábrát).

7. ábra: A „verbális agresszió” összpont-értékeinek alakulása a 4-20 fokú skálán (százalékok – másodrendű polinomiális trend-vonal)

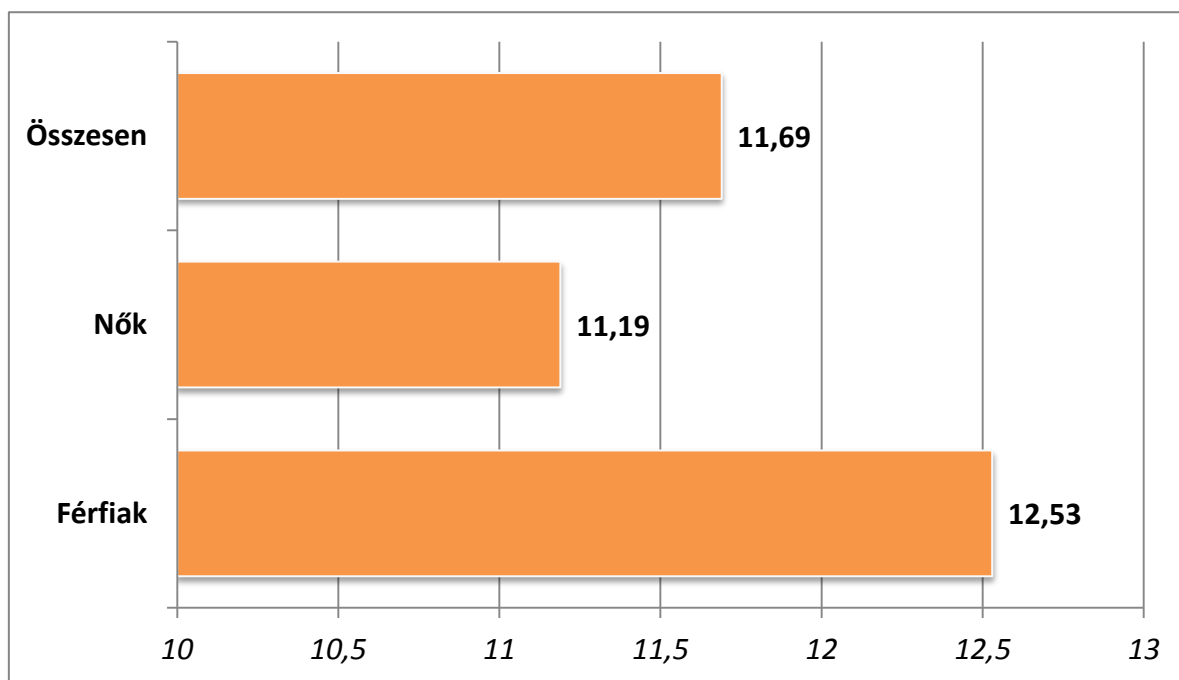
Forrás: Saját kutatás (N = 130)

A teljes mintán a pontszámok átlagértéke 11,69 –nek adódott (a szórás: 3,08), az egyes értékek gyakorisági megoszlásgörbéje erősen emlékeztet a normális eloszláséhoz (lásd az ábrán a trendvonalat). Ha nemek szerint vizsgáljuk meg az átlagértékeket, akkor erős,

¹²⁸ Earl Babbie (2001) u. o. 459. o.

szignifikáns eltérésre bukkanunk (az F-próba elfogadási valószínűsége: $P = 0,015$) és a várt eredményt kapjuk: a férfiak pontértéke magasabb, mint a nők (lásd a 8. ábrát).

8. ábra: A „verbális agresszió” összpont-értékeinek alakulása nemek szerint (átlagértékek a 4-20 fokú skálán)

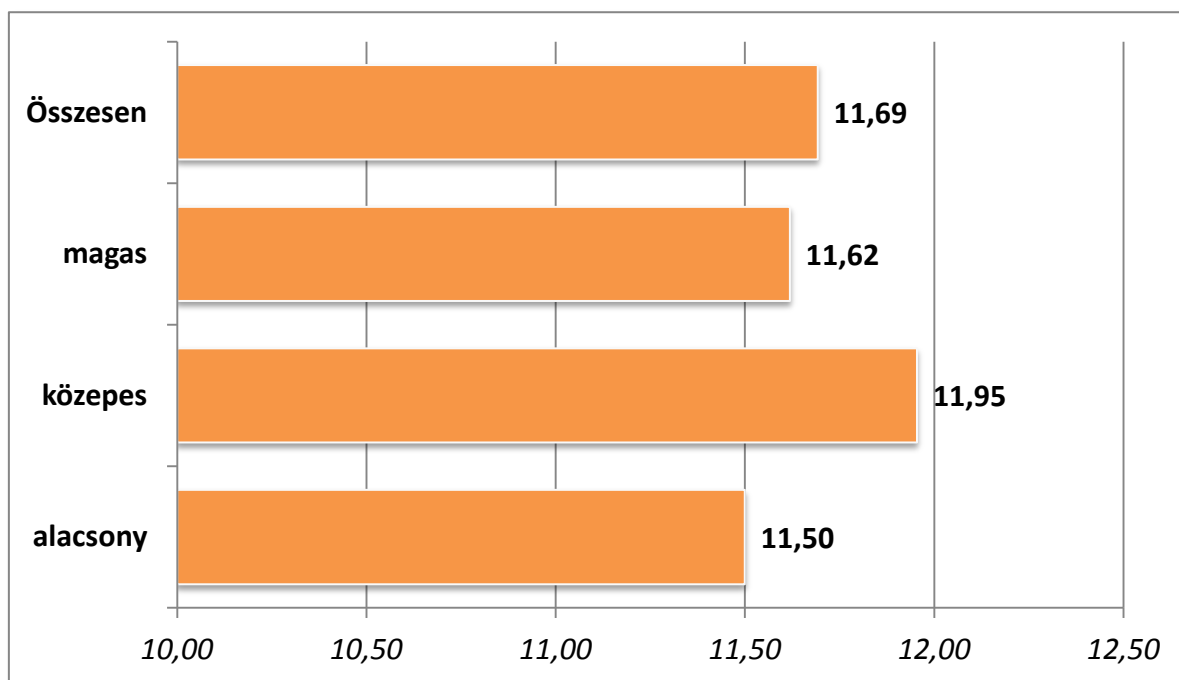
Forrás: Saját kutatás (N = 130)

Bár nem tűnik jelentősnek a két átlageltérés különbsége (valamivel kevesebb mint egy pont a skálán: a nőknél 11,19 míg a férfiaknál 12,53), de az alkalmazott statisztikai próba (az F függetlenségi próba) elfogadási valószínűség-értéke egyértelműen jelezte (messze a 0,05 –ös érték alatti a „függetlenség” valószínűsége), hogy ezt a kis eltérést sem lehet már a mintavételi és egyéb hibáknak betudni. Megállapíthatom tehát, hogy a férfiak esetében a verbális agresszió érzékelhetően (szignifikánsan) magasabb fokon fordul elő. Ezt a hipotézisemet sikerült empirikusan bizonyítanom. A családi állapot ($P = 0,620$) és az életkor ($P = 0,966$) esetében viszont semmiféle szignifikáns eltéréseket nem tapasztaltam az átlageltérések között.

Megvizsgáltam azt is, hogy az eredmények miként alakulnak abban az esetben, ha a párkapcsolat minősége magas, átlagos, vagy alacsony. A kapott átlagértékeket a következő ábrán mutatom be (lásd a 9. ábrát). Már első ránézésre is megállapítható, hogy az egyes kategóriák átlagértékei nagyon közel esnek a teljes minta átlagához – de a statisztikai

próba egyértelműen bizonyítja, hogy a verbális agresszió előfordulási gyakorisága nem függ a párkapcsolatok minőségétől (az F-próba elfogadási valószínűsége: $P = 0,776$).

9. ábra: A „verbális agresszió” összpont-értékeinek alakulása a kapcsolat minősége szerint (átlagértékek a 4-20 fokú skálán)

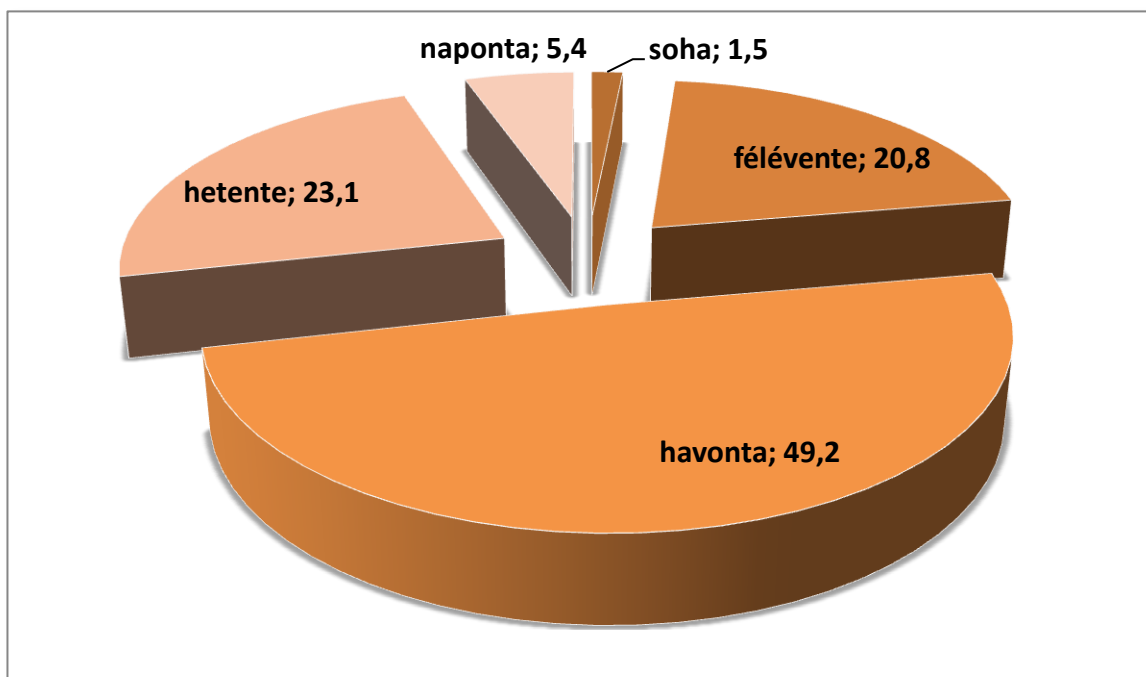
Forrás: Saját kutatás (N = 130)

Mondanom sem kell: nem erre számítottam! De az adataim egyértelműen megcáfolták azt a feltételezésemet, hogy e két dolog összefügg egymással.

4.3. A konfliktusok előfordulási gyakorisága

A következő állításom az volt, hogy azokban a párkapcsolatokban, amelyek magas minőségűnek számítanak, a konfliktus ritkábban fordul elő, mint azokban, amelyek alacsony minőségűek. Ennek a kérdésnek a vizsgálatához meg kellett tudnom, hogy a vizsgált személyek párkapcsolataiban milyen gyakran fordul elő konfliktus. Kérdőívem 37. kérdése vonatkozott erre (lásd a Mellékletben). Mint adataim mutatják, alig 1,5 százalék azok aránya, akik szerint „soha nincsenek a párkapcsolatában konfliktusok”. Az ellenkező póluson az az 5,4 –nyi válaszadó helyezkedik el, akik saját bevallásuk szerint naponta konfliktushelyzetbe kerülnek. A legtöbben – 49,7 százalékuk – a havi gyakoriságot jelölték meg (lásd az adatokat a 10. ábrán).

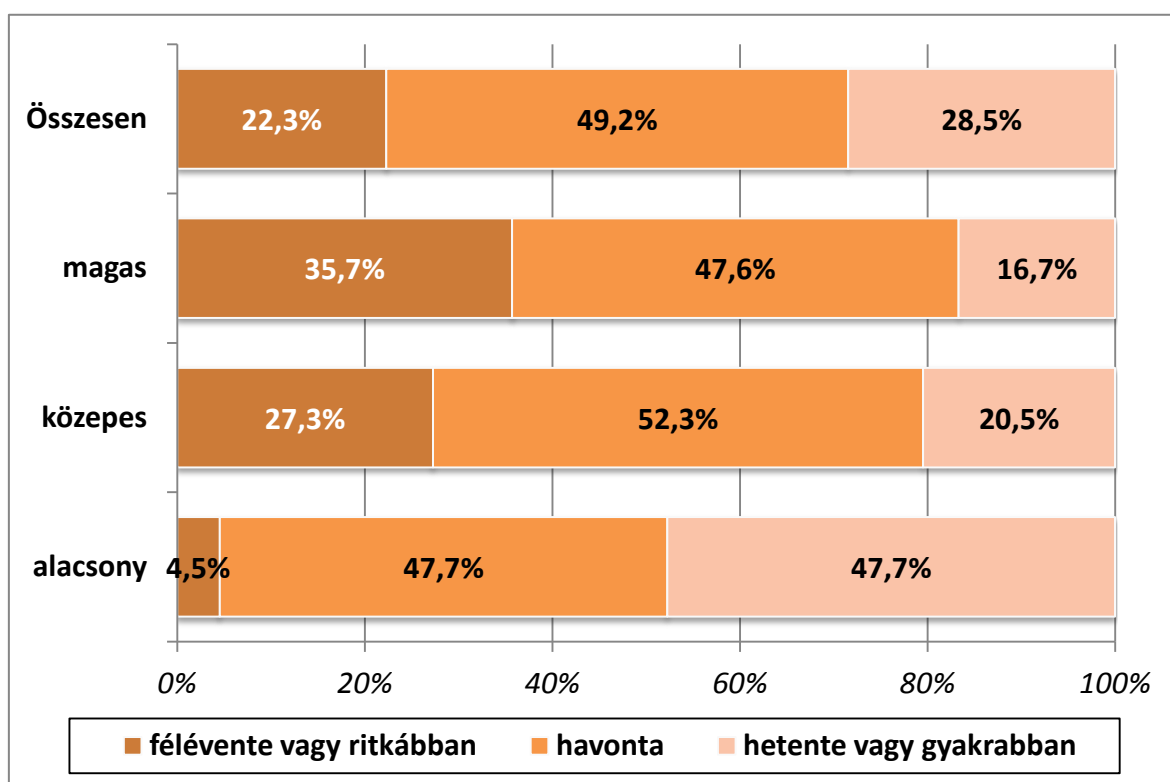
10. ábra: Milyen gyakran fordulnak elő a konfliktusok a párkapcsolatában? (százalékok)

Forrás: Saját kutatás (N = 130)

A következő ábra azt mutatja, hogy a kapcsolatok minőségének mentén milyen gyakorisággal alakulnak a konfliktusok (lásd a 11. ábrát; a kategóriákat némileg összevontam, hogy az összefüggések elemzésénél alkalmazhassam a Khí-négyzet próbát). Ezt a hipotézisemet egyértelműen alátámasztják az adatok: a kapcsolat minősége és a konfliktusok gyakorisága között nagyon erős szignifikáns összefüggéseket találtam ($P = 0,001$). Jól leolvasható, hogy a kapcsolat minőségének emelkedésével radikálisan csökken a gyakori (legalább hetente előforduló) nézeteltérések gyakorisága: míg az alacsony minőségű kapcsolatoknál ennek aránya 47,7 százalék (ASR = +3,5), addig a magas minőségűeknél csak ennek a harmada (16,7 százalék; ASR = -2,1). A kisebb gyakorisági kategóriánál az ellenkező tendenciák figyelhetők meg: a magas minőségű párkapcsolatban élők 35,7 százaléka (ASR = +2,5), míg az alacsony minőségű csoportba tartozók 4,5 százaléka (ASR = -3,5) jelölte meg. A közepes minőségű csoport százalékértékei általában a két szélsőérték között helyezkednek el.

11. ábra: A konfliktusok előfordulási gyakorisága aszerint, hogy milyen minőségű kapcsolatban él (százalékok)

Forrás: Saját kutatás (N = 130)

Az alapvető szocio-demográfiai ismérvek mentén a nemek szerinti eltérések jelentősek ($P = 0,006$): míg a nők a legritkább alternatívát („félévente vagy ritkábban”) 30,9 százalékban jelölték meg ($ASR = +3,0$), addig a férfiaknál ez az arány mindössze 8,2 százalék ($ASR = -3,0$). Némileg meglepő, hogy a családi állapot szerint nem találtam érdemi eltéréseket ($P = 0,491$), de az életkor sem mutat kapcsolatot a konfliktusok gyakoriságának mutatójával ($P = 0,546$).

4.4. A verbális és fizikai agresszió, az elfojtott indulat

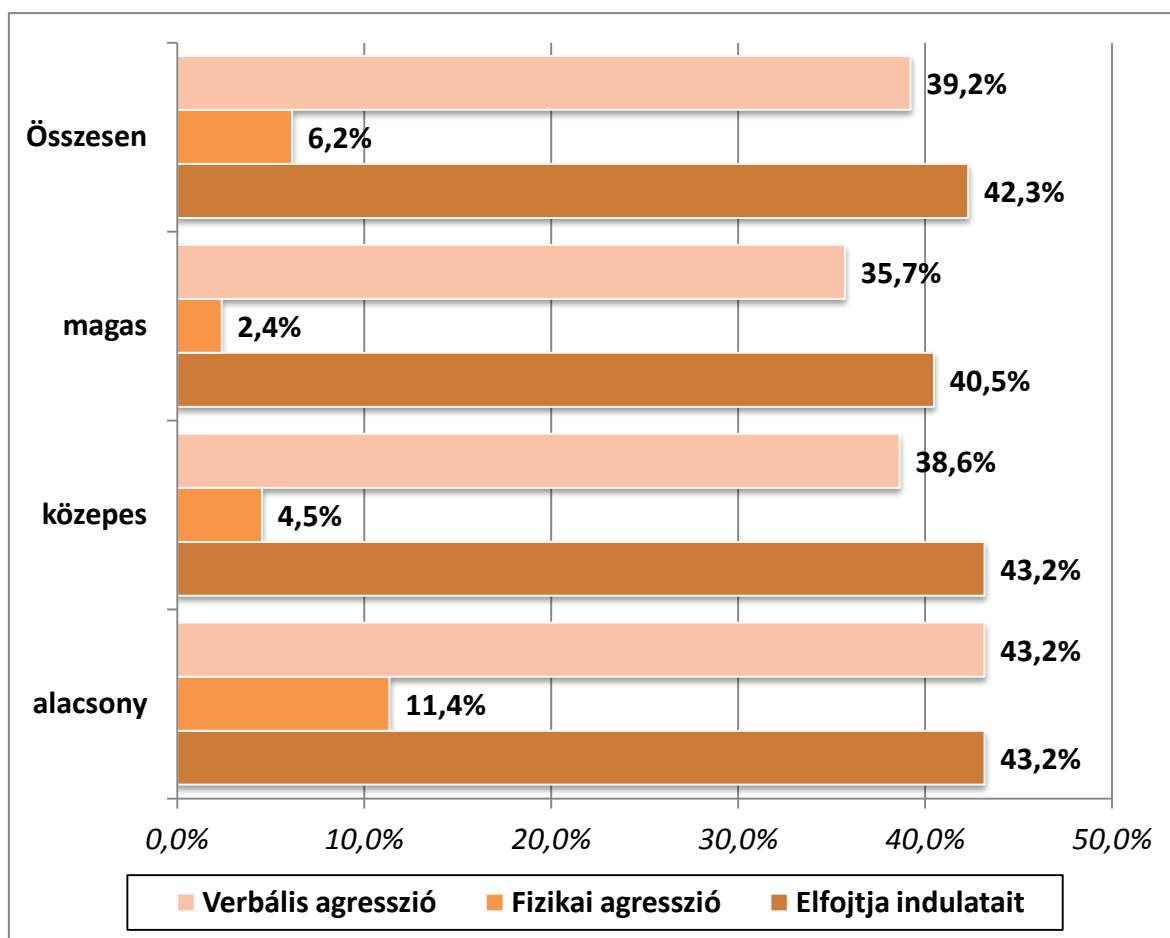
A következő hipotézisem, hogy a verbális agresszió kevésbé intenzív a magas minőségű párkapcsolatokban, mint az alacsony minőségűekben. Ahhoz, hogy ezt az állításomat alá tudjam támasztani, meg kellett vizsgálnom, hogy a válaszadók a párkapcsolataikban miként viselkednek abban az esetben, ha valamilyen probléma adódik. Míg az előző kérdés segítségével a párkapcsolaton belüli konfliktus előfordulásának

gyakoriságát vizsgáltam, addig ebben az esetben az intenzitására vagyok kíváncsi. A „ha felidegesítik, az hogyan nyilvánul meg magatartásában” kérdésre a kérdőívet kitöltők számomra meglepő módon válaszoltak. A válaszlehetőségek között a következő állítások szerepeltek:

- verbális agressziót alkalmaz
- fizikai agressziót alkalmaz
- elfojtja az indulatait

Adataim szerint az összes megkérdezett 39,2 százaléka alkalmaz verbális agressziót ebben a szituációban, mindössze 6,2 százaléka fizikai agressziót és 42,3 százalékuk számolt be arról, hogy ilyenkor elfojtják indulataikat, 12,3 százalékuk nem jelölte meg egyiket sem (lásd a 12. ábrán az „Összesen” rovatot).

12. ábra: Ha felidegesítik, az hogyan nyilvánul meg magatartásában? – a kapcsolat minősége szerint (százalékok)

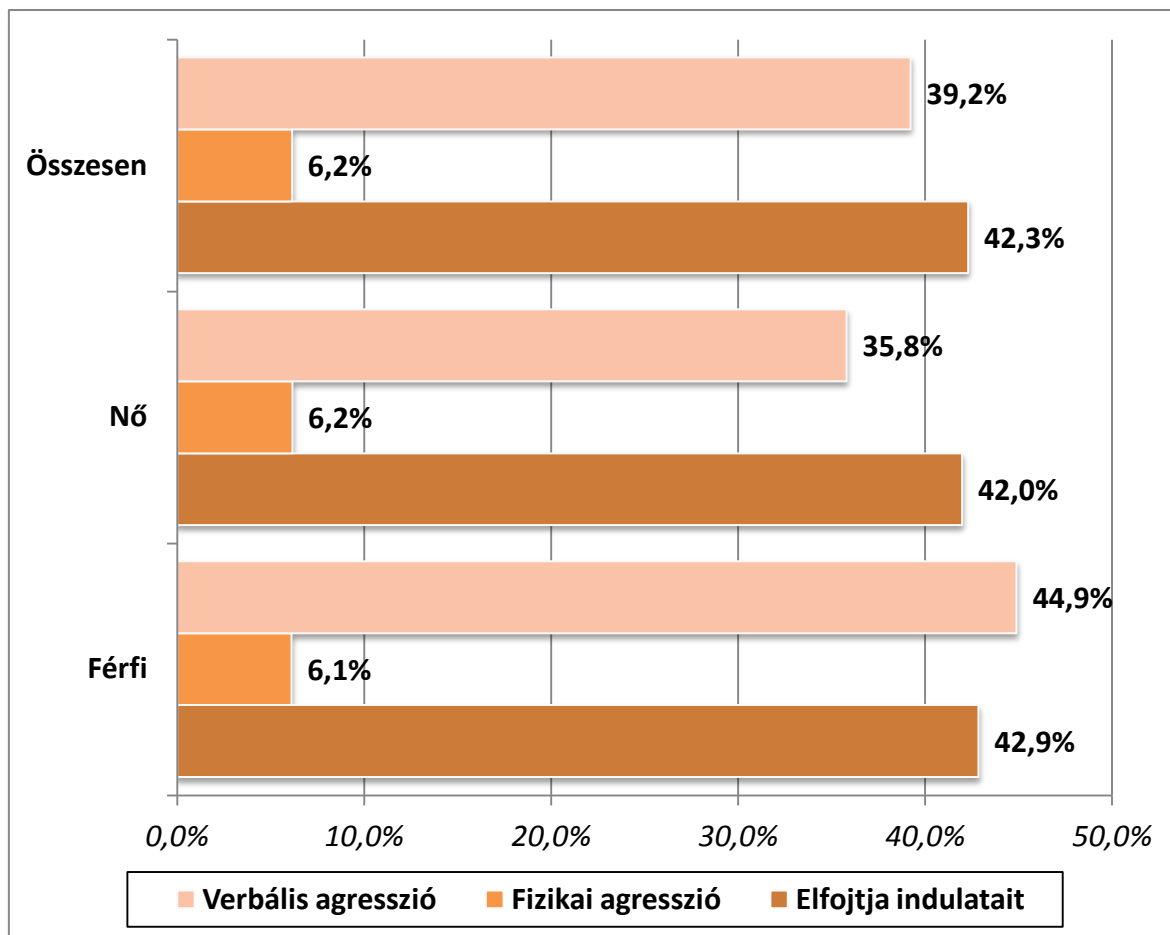
Forrás: Saját kutatás (N = 130)

Ha a kapcsolatok minősége szerint elemzem az említési gyakoriságok eltéréseit, akkor azt tapasztalom, hogy a fizikai agresszió mutat ugyan bizonyos jellegzetes eltéréseket, de ezek nem tekinthetők relevánsnak (a Khí-négyzet függetlenségi próba elfogadási valószínűsége: $P = 0,192$). Az megállapítható, hogy a magas minőségű kapcsolatok esetében mindössze 2,4 százalékok számolt be ennek előfordulásáról, de a statisztikai próba azt mutatja, hogy a 6,2 százalékos átlagértéktől ez nem tér el szignifikánsan ($ASR = -1,2$). Hasonló a helyzet az alacsony minőségű párkapcsolatok esetében: a 11,4 százalékos említési gyakoriság jócskán meghaladja ugyan az átlagértéket, de nem szignifikáns mértékben ($ASR = +1,8$). A másik két magatartásforma esetében még kisebb az eltérések szignifikanciájának a valószínűsége: a verbális agressziónál a P értéke 0,774; míg az elfojtásnál 0,958. El kell tehát vetnem azokat a hipotéziseimet, amelyek a különböző magatartásformák és a kapcsolatok minősége közötti összefüggésekre vonatkoztak (talán egy mélyebb, nagyobb mintán végrehajtott kutatás tudná ezeket az összefüggéseket pontosabban kimutatni.)

Amikor a nemek szerinti eltéréseket vizsgáltam, hasonló problémába ütköztem: kivétel nélkül itt is mindhárom esetben el kellett vetnem a nemek és a viselkedési formák közötti összefüggések meglétére vonatkozó elképzeléseimet. Mint azt a következő ábra is mutatja (lásd a 13. ábrát), vannak jellegzetes eltérések, de a statisztikai próbák egyetlen esetben sem mutattak kellő mértékű szignifikanciákat. Ha megvizsgáljuk például a verbális agresszió előfordulásának arányeltéréseit, azt tapasztaljuk, hogy a nőknél ez 35,8 százalék, míg a férfiaknál 44,9 százalék, de a Khí-négyzet próba elfogadási valószínűsége ez esetben is a kritikus érték fölött marad ($P = 0,199$). A fizikai agresszió és az elfojtás esetében még csekélyebbek az eltérések – és az összefüggés valószínűsége (a P értékei: 0,650 illetve 0,533).

A másik két vizsgálati szempont – a családi állapot és a kor – szerint sem találtam szignifikáns eltéréseket a vizsgált szempontból: minden esetben meghaladta a Khí-négyzet próba elfogadási valószínűsége a 0,250 –es értéket, de részösszefüggésekre sem bukkantam (az ASR értékei rendre a ± 2 –es értékek közé estek).

13. ábra: Ha felidegesítik, az hogyan nyilvánul meg magatartásában? – nemek szerint (százalékok)

Forrás: Saját kutatás (N = 130)

4.5. A belső konfliktusok megosztása külső személyekkel

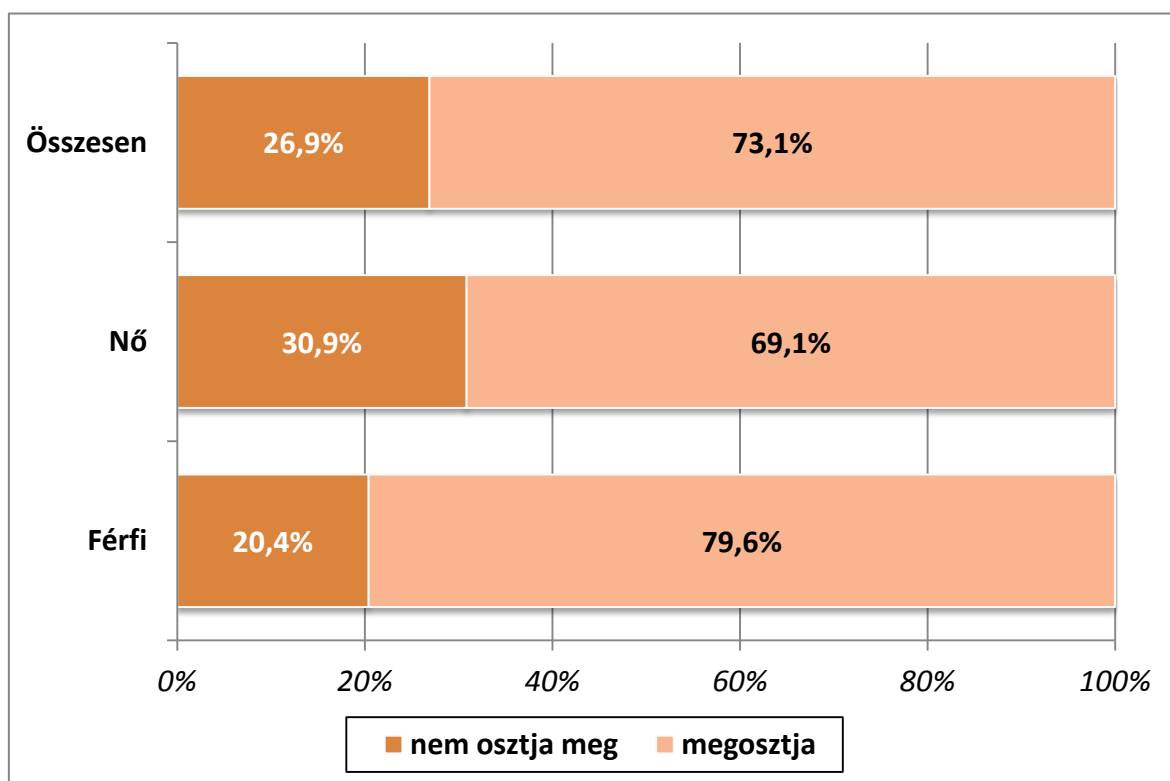
Kérdőívem 40-es és 41-es kérdése arra vonatkozott, hogy a válaszadók a kisebb, párkapcsolataikon belül zajló problémákat milyen mértékben osztják meg a párkapcsolaton kívül álló személyekkel, például családtaggal, barátal vagy munkatárssal. Ebben az esetben a probléma nem eredményezi a párkapcsolat végét. Valamint azt is vizsgáltam, hogy abban az esetben, ha a probléma súlyos, és a párkapcsolat végét eredményezheti, akkor azt milyen gyakran beszélük meg a párkapcsolaton kívül álló személlyel vagy személyekkel. A válaszlehetőségek a következők voltak mind a két kérdés esetében:

- családtaggal
- baráttal
- munkatársakkal
- bárkivel
- senkivel

Mivel azt az opciót, hogy „bárkivel”, senki nem választotta azok közül, akik kitöltötték a kérdőívet, ezért az elemzés során ezt a válaszlehetőséget nem vettem figyelembe. Az első három válaszlehetőséget (családtag, barát, munkatársak) összevontam, belőlük egy csoportot csináltam, melyet „harmadik személy” csoportnak neveztem el.

Hipotézisem szerint a nők azok, akik gyakrabban osztják meg barátaikkal, családtagjaikkal, munkatársaikkal, vagyis a kapcsolaton kívül álló személyekkel a párkapcsolatukban felmerülő problémát. A vizsgálati adataim ezt nem igazolták: míg az összes megkérdezett 73,1 százaléka számolt be arról, hogy kisebb konfliktusait megbeszéli valamely „harmadik személlyel”, addig a nőkön belül e csoport aránya mindössze 69,1 százalék, míg a férfiaknál ennél magasabb: 79,6 százalék (lásd a 14. ábrát).

14. ábra: A kisebb, párkapcsolataikon belül zajló problémákat milyen mértékben osztják meg a párkapcsolaton kívül álló személyekkel – nemek szerint (százalékok)

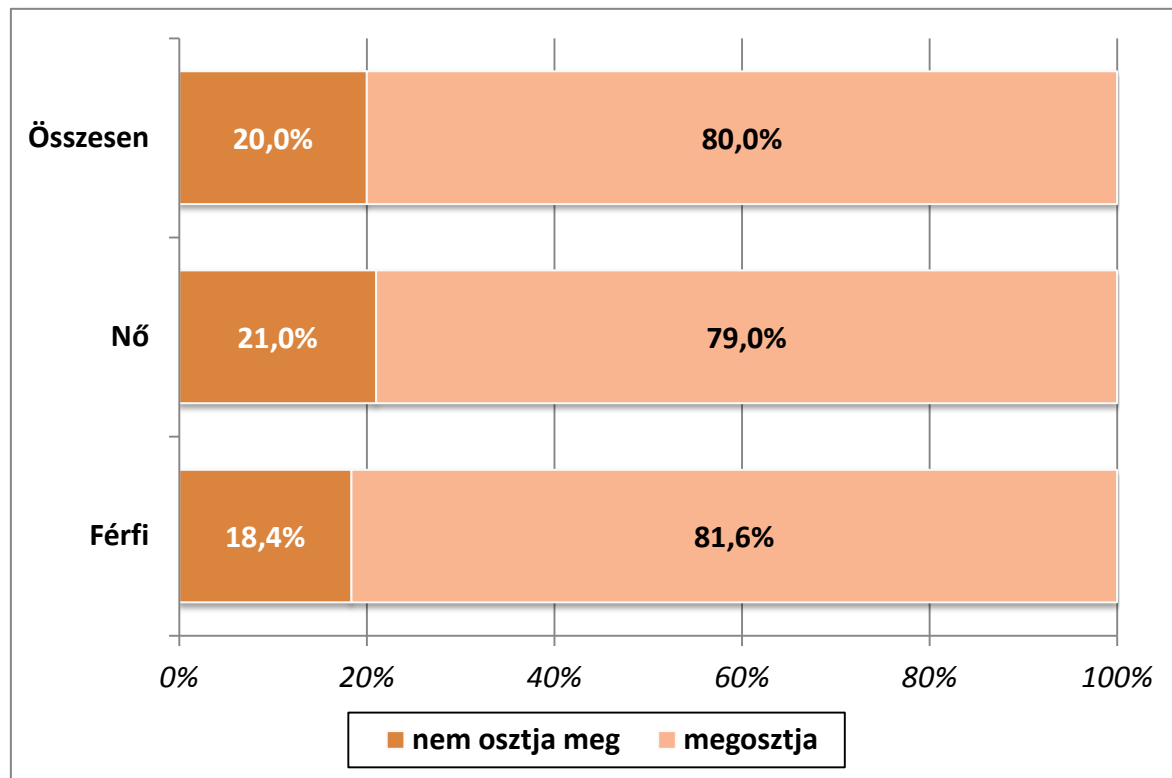

Forrás: Saját kutatás (N = 130)

Megállapítható ugyanakkor, hogy ez az arányeltérés nem szignifikáns – így nem állíthatjuk azt, hogy a férfiak gyakrabban fordulnak harmadik személyhez kisebb párkapcsolati problémáikkal – de azt a hipotézist mindenképpen elvethetem, hogy a nők esetében ez gyakoribb. A többi vizsgálati szempont (családi állapot, kor és a kapcsolat minősége) mentén sem találtam szignifikáns eltéréseket (a Khí-négyzet próba P értékei rendre a 0,300 érték fölé kerültek).

A súlyosabb konfliktusok esetében hasonló eredményre jutottam: az összes megkérdezett kerek 80 százaléka osztja meg ilyen jellegű párkapcsolati problémáit valamely harmadik személlyel, a nők és a férfiak körében az arányok nagyon hasonlóak. A függetlenségi próba is azt mutatja, hogy semmilyen érdemi összefüggés nincs a nemek és a kérdés között ($P = 0,451$ – lásd a 15. ábrát is).

15. ábra: A párkapcsolat fennmaradását veszélyeztető problémákat milyen mértékben osztják meg a párkapcsolaton kívül álló személyekkel – nemek szerint (százalékok)

Forrás: Saját kutatás (N = 130)

Úgy tűnik, más tényezők sem befolyásolják érdemben a vizsgált jelenséget: mind a kor, mind a családi állapot és a kapcsolat minősége esetében is magas volt az összefüggések hiányának valószínűsége (a P értékei minden esetben meghaladták a 0,300 értéket).

5. Megbeszélés

Az eredmények alaposabb statisztikai elemzése után kijelenthetem, hogy az első hipotézisem, mely úgy hangzott, hogy a férfiak gyakrabban alkalmaznak verbális agressziót a párkapcsolaton belül, mint a nők, bizonyosságot nyert. Az átlag pontszám a teljes mintán 11,69 pont lett, a nők elért átlagpontszáma a vizsgált kérdések alapján 11,19, míg a férfiaké 12,53. Igaz, hogy a két csoport eredménye megközelítőleg azonos lett, de az F-próba szerint vizsgált értékek erős szignifikáns különbségeket mutatnak.

„A legtöbb vizsgálatból az derül ki, hogy a férfiak a nőkhez képest valamivel gyakrabban élnek a verbális fenyegetés eszközével.”¹²⁹ Ezt a megállapítást empirikusan a saját kutatásom alkalmával is sikerült alátámasztanom. Ugyanakkor az átlagok közeli értékei azt jelzik, hogy mindkét nem igen gyakran kerül párkapcsolati konfliktusos helyzetekbe, és ezeknek kezeléséhez meglehetősen mérsékelt konfliktuskezelési kompetenciával rendelkeznek. Amerikai kutatások is kimutatják, hogy van példa arra, hogy mind a nők, mind a férfiak egyenlő mértékben alkalmaznak verbális vagy szimbolikus agressziót partnerükkel szemben.¹³⁰

Az eredmények felvetik annak a kérdését is, hogy vajon a konfliktusok agresszív kezelésében milyen mértékben játszanak szerepet az ember biológiai természetének összetevői, illetve a szocio-kulturális hatások. Az eredmények arra utalnak, hogy a jelen válságokkal teli társadalmi helyzet erőteljesen befolyásolja a családok, illetve párkapcsolatok alakulását, alkalmazkodó képességét.

A következő állításom az volt, hogy azokban a párkapcsolatokban, amelyek magas minőségűnek számítanak, ritkábban fordul elő konfliktus, mint azokban a párkapcsolatokban, amelyek alacsony minőségűek. Alig 1,5% azoknak az aránya, akik azt állítják, hogy párkapcsolatukban konfliktushelyzet soha nem alakul ki, ellenben 5,4% azok aránya, akik minden nap konfliktushelyzetbe kerülnek párjukkal.

Ebben az esetben jól látható, hogy a párkapcsolatok minősége és a konfliktus gyakorisága között nagyon erős szignifikáns összefüggés van. A kapcsolat minőségének emelkedésével csökken a gyakori nézeteltérések száma. Ez annak lehet a következménye, hogy a párkapcsolatban élő felek együttműködése funkcionál, és szükségleteik az általuk elvárt szinten elégülnek ki. Míg a magas minőségű párkapcsolatokban konfliktushelyzet

¹²⁹ Bereczkei Tamás (2008) u. o. 153. o.

¹³⁰ Murray A. Straus, Stephen Sweet (1992) Verbal/Symbolic Aggression in Couples: Incidence Rates and Relationships to Personal Characteristics. *Journal of Marriage and the Family* 54: 346-357.

hetente, vagy annál gyakrabban mindösszesen 16,7%-ban alakul ki, addig az alacsony minőségű párkapcsolatokban a konfliktus 47,7%-ban jelenik meg heti gyakorisággal. A nemek szerinti eltérések ebben az esetben jelentősnek bizonyultak: a nők félévente 30,9%-ban kerülnek konfliktushelyzetbe társaikkal, ezt az alternatívát a férfiak azonban csak 8,2%-ban jelölték meg. Ezekből az adatokból arra lehet következtetni, hogy a férfiak hajlamosabbak a konfliktus kezdeményezésére, míg a nők inkább hajlamosak annak elkerülésére, hiszen – ahogy már előzőleg említettem – egy esetleges konfliktushelyzet kialakulása a nők számára a férfi partner, és annak erőforrásának elvesztésével járhat.¹³¹ Ennél a feltételezésénél az életkor, családi állapot között nincs eltérés. A kapott adatok alapján a hipotézisem igaznak bizonyult, tehát a magas minőségű párkapcsolatokban a konfliktus ritkábban fordul elő, mint az alacsony minőségűekben.

Harmadik hipotézisem szerint a verbális agresszió kevésbé intenzív a magas minőségű párkapcsolatokban, mint az alacsony minőségű párkapcsolatokban. Számomra az itt kapott eredmények rendkívül meglepőek voltak. A verbális agresszió alkalmazása összesen 39,2%-ban jelenik meg, a fizikai agresszió 6,2%-ban, míg 42,3% elfojtja az indulatait abban az esetben, ha felidegesítik őket. 12,3% nem jelölte meg egyik válaszlehetőséget sem, ebből arra lehet következtetni, hogy az alanyok egy része nem merte bevallani, hogy milyen gyakran alkalmaz ő verbális, vagy fizikai agressziót partnerével szemben. A fizikai agresszió alkalmazása mutat bizonyos jellegzetességeket, de ezek nem relevánsak a statisztikai számítások alapján. Nem véltem felfedezni összefüggést a fizikai agresszió és az indulatok elfojtása között sem. Szignifikáns különbséget a családi állapot és a kor között sem észleltem.

Gottmann 1999-es elmélete, „Az apokalipszis négy lovasa” szerint a destruktív konfliktusok négy kommunikációs jellemzővel rendelkeznek (kritizálás, defenzivitás, kőfal, megvetés) amelyek ha egyszerre jelennek meg a párkapcsolatban, akkor a kapcsolat nagy eséllyel hamarosan felbomlik.¹³² A harmadik kommunikációs jellemző, a kőfal nagymértékben a férfiak tulajdonsága, Gottman kutatásából kiderül, hogy 85%-ban férfiak voltak azok, akik megpróbálták elrejtetni érzéseiket, gondolataikat, valamint igyekeztek kivonni magukat a kommunikációs interakcióból.¹³³ Az általam kapott eredmények azonban nem mutatnak összefüggéseket nemek és viselkedési formák között, annak ellenére, hogy a verbális agresszió előfordulása a nőknél 35,8%, míg a férfiaknál 44,9%.

¹³¹ Em Griffin (2003) u. o.451.o.

¹³² William Wilmot, Joyce Hocker (2011) 19. o.

¹³³ William Wilmot, Joyce Hocker (2011) u. o. 19. o.

Talán egy mélyebb, nagyobb mintán végrehajtott kutatás tudná ezeket az összefüggéseket pontosabban kimutatni. Ezen adatok alapján hipotézisem érvényességét veszítette, el kellett vetnem ezt a feltételezésemet.

Dolgozatomban már korábban is említettem, hogy a konfliktusoknak nem csak negatív, hanem pozitív oldalai is vannak. Akkor élünk kiegyensúlyozott párkapcsolatban, ha a konfliktusokat képesek vagyunk kezelni, megoldani, nem pedig akkor, amikor elkerüljük őket esetleg azzal, hogy véleményünket magunkban tartjuk ahelyett, hogy kinyilvánítanánk őket.

Utolsó hipotézisem szerint a nők azok, akik gyakrabban osztják meg barátaikkal, családtagjaikkal, munkatársaikkal, vagyis a kapcsolaton kívül álló személyekkel a párkapcsolatukban felmerülő problémát. Ezen feltevésem a kutatásom eredménye alapján megdőlni látszik. A kisebb jelentőségű problémát, amely nem eredményezi a kapcsolat végét, az összes kitöltő 73,1%-a osztja meg kívülálló, harmadik személlyel (családtag, barát, munkatárs). A nemek szerinti megoszlás a következő módon alakult: a nőknél 69,1%, míg a férfiaknál 79,6%, azonban ezek az eredmények nem szignifikánsak. A családi állapot, a kor, valamint a kapcsolat minősége sem gyakorolt jelentős befolyást az eredményre. Ez volt jellemző abban az esetben is, amikor a probléma, amely a párkapcsolaton belül felmerül, eredményezheti a párkapcsolat felbomlását azzal a különbséggel, hogy itt az alanyok 80%-a válaszolta azt, hogy harmadik fél felé fordul segítségért. Dolgozatomban korábbi fejezetében már utaltam arra, hogy a nők jobb kommunikációs készséggel rendelkeznek,¹³⁴ nagyobb szükségük van arra, hogy érzéseiket, gondolataikat szavakba öntsék, hiszen előfordulhat, hogy kommunikációjuk során maguk eszmélhetnek rá saját hibáikra, és ennek segítségével a problémát képesek lesznek később kezelni, majd megoldani.¹³⁵ Úgy gondoltam, hogy a verbális kurkászás alkalmazása közrejátszhat abban, hogy hipotézisem beigazolódjon, hiszen mint már említettem, a nőknek szükségük van arra, hogy bensőséges párkapcsolatokat alakítsanak ki maguk körül.¹³⁶ Azonban az eredmények alapján ez a hipotézisem is érvényességét veszítette. Ennek az egyik oka az lehet, hogy abban a világban, amiben élünk a kapcsolattartás a mindennapi életünk alapvető részévé vált, az emberek számos szociális csoport részét képezik például az internet világában is. Ezek alapján nem meglepő a megoszlások aránya, hiszen a nők és a férfiak is egyaránt tagjai hálózati közösségeknek. Elgondolkodtató

¹³⁴ Valló Ágnes, u. o.

¹³⁵ Valló Ágnes, u. o.

¹³⁶ Bereczkei Tamás (2008) u. o. 305.o.

azonban az, hogy amíg a nők szeretik megosztani kívülállókka a problémáikat, addig a férfiak arra törekednek, hogy saját maguk tudják azokat megoldani, külső segítség beavatkozása nélkül. Ez azért lehet, mert a férfiak gyerekkoruktól kezdve arra vannak nevelve, hogy ne sírjanak, ne adják ki az érzéseiket, ne legyenek „nőies férfiak”, inkább ők legyenek a probléma megoldók, minthogy olyan problémákat hordozzanak, amelyeket másoknak kell megoldaniuk.¹³⁷ Persze előfordulhat az is, hogy a konfliktus annyira elmérgesedik, amit már ők sem tudnak egyedül, magukban kezelni, de ebben az esetben is „csak akkor osztják meg a problémáikat, ha nem tudják azokat egyedül megoldani, és segítségre van szükségük, vagy ha a másikat vádolják.”¹³⁸ Ezért lehet az, hogy a férfiak is ilyen magas százalékos arányban osztják meg a párkapcsolati problémáikat.

Érdeemes elgondolkodni azon is, hogy miért lehet az, hogy a mintában megkérdezettek közel egy harmada nem talál magának olyan személyt, akivel meg tudja beszélni a párkapcsolatban felmerült problémát.

Különböző típusú kapcsolatok között nem véltem felfedezni különbségeket.

¹³⁷ Derek Blandford (2006) *Why Do Men Not Talk About Personal Issues?*
<http://ezinearticles.com/?Why-Do-Men-Not-Talk-About-Personal-Issues?-Understanding-Why-He-Wont-Open-Up-to-You&id=4302451>

¹³⁸ Somorjai Krisztina: *Beszél Ön a társa nyelvén?*
http://www.hetek.hu/arcok/201107/dekodolva_letezik_e_kulon_noi_es_ferfinyelv

6. Összefoglalás

Napjainkban a magas társadalmi elvárásoknak, valamint a nők és a férfiak közötti eltérő kommunikációs stratégiáknak köszönhetően rendkívül megnövekedett a konfliktusok száma, kialakulása a párkapcsolatokon belül. A kialakult konfliktusok helytelen kezelése, valamint a konfliktushelyzetek során alkalmazott verbális agresszió használata a párkapcsolatok minőségét jelentősen csökkenthetik, és az is előfordulhat, hogy ezek a tényezők a párkapcsolat felbomlásához vezethetnek. A téma megvizsgálását fontosnak tartottam, mert kíváncsi voltam arra, hogy a nők és a férfiak párkapcsolatain belül a konfliktushelyzetek milyen gyakran jelennek meg, valamint a megjelenés gyakorisága összefüggésben áll-e a párkapcsolatok minőségével. Továbbá azt is fontosnak tartottam megvizsgálni, hogy a konfliktushelyzetek során a férfiak, vagy a nők alkalmaznak-e gyakrabban verbális agressziót, valamint azt, hogy ha egy párkapcsolaton belül probléma merül fel, akkor azt a nők, vagy a férfiak osztják-e meg gyakrabban kívülálló, harmadik személlyel.

Annak érdekében, hogy ezekre a kérdésekre választ kaphassak, kutatást végeztem kérdőíves módszer segítségével, melynek alanyai levelező tagozatos főiskolai, és egyetemi hallgatók voltak.

Dolgozatomban a nők és férfiak eltérő kommunikációs stratégiájából jelentkező verbális agresszió megjelenését vizsgáltam a párkapcsolatokon belül. Mivel a verbális agresszivitás a nőknél és a férfiaknál eltérő lehet, ezért először azt vizsgáltam meg, milyen különbségek fedezhetők fel a nők és a férfiak kommunikációja között. Az eltérés a két nem között jelentős, ebből adódhat, hogy nem jól értelmezik egymás kommunikációját, és konfliktus alakul ki a párkapcsolaton belül, melynek velejárója lehet az agresszív kommunikáció megjelenése.

Az általam végzett kutatásból kiderült, hogy a nők és a férfiak esetében a verbális agresszió használatának gyakorisága között jelentős különbség van, a férfiak verbálisan agresszívak a nőknél. Kutatásom során választ kaptam arra a kérdésre, hogy vajon a magas minőségű párkapcsolatokban ritkábban fordul-e elő konfliktus, mint az alacsony minőségű párkapcsolatokban. Az eredmények alátámasztották, hogy azoknál az embereknél, akik magas minőségű párkapcsolatban élnek, ritkábban fordul elő konfliktus. Mivel a konfliktus kialakulásának számos oka lehet, érdemes lenne a jövőben vizsgálatot kezdeményezni arra, hogy melyek is ezek pontosan.

Dolgozatom megírása előtt úgy gondoltam, hogy azokban a párkapcsolatokban, amelyek magas minőségűnek számítanak, a verbális agresszió kevésbé intenzív, mint az alacsony minőségű párkapcsolatokban. A kapott eredmények ezt az állításomat megcáfolták. A kérdőívemben feltett kérdések alapján arra nem volt lehetőségem, hogy annak az okait megtudjam, miért alkalmaznak intenzíven a magas minőségű párkapcsolatban élők verbális agressziót, így a továbbiakban ezt a kérdést is érdemesnek tartom részletesebben megvizsgálni.

Az eredményekből kiderült, hogy a nők és a férfiak egyaránt megosztják a párkapcsolataikban megjelenő problémát kívülálló, harmadik személlyel. Felmerült bennem a kérdés a kapott eredmények kapcsán, hogy vajon ez azért lehet, hogy baráti kapcsolataikat fenntartsák, vagy azért, mert tényleg a párkapcsolaton kívülálló, harmadik személytől várják a segítséget? Kérdőívem sajnos alkalmatlan volt arra, hogy erre a kérdésre választ kapjak, de úgy gondolom, hogy a további kutatások során ezt érdemes lenne megvizsgálni.

A vizsgálat során kapott eredményeket a már általam kifejtett elméleti keretek között vizsgáltam meg, és úgy gondolom, hogy a kapott eredmények ezt nagy részben alá is támasztják.

Következő kutatási irányként felmerült bennem annak lehetősége, hogy empátia tesztet lehetne végeztetni az alanyokkal. „Az empátia segítségével jobban megértjük a többi embert, be tudjuk jósolni viselkedésüket, rájuk tudunk hangolódni érzelmileg, azaz képesek vagyunk rezonálni érzéseikre.”¹³⁹ Érdekes lehet megvizsgálni, hogy a magas empátikus képesség befolyásolja-e a konfliktusok kialakulásának arányát, vagy ellenkező esetben, aki nem rendelkezik magas empátiával, annál vajon az agresszió megjelenése – legyen az verbális, vagy fizikai – gyakrabban fordul-e elő? Véleményem szerint azt is meg kellene jobban vizsgálni, hogy az életkor, a nem, valamint a fizikai agresszió milyen összefüggésben van egymással, hiszen amerikai kutatásokból kiderül, hogy a férfiak hajlamosabbak inkább a fizikai agresszió alkalmazására,¹⁴⁰ de Fiebert és Gonzalez (1997) kutatása során kiderült, hogy a nők ugyan olyan sűrűn kezdeményeznek fizikai agressziót, mint a férfiak, és ha fizikai agressziót kezdeményeznek, az veszélyes kimenetelű is lehet.¹⁴¹ Megállapították, hogy azok a nők, akik 20 és 30 év közöttiek, hajlamosabbak a

¹³⁹ Simon Baron-Cohen (2006) u. o. 14. o.

¹⁴⁰ Archer, J.(2000) Sex differences in aggression between heterosexual partners: a meta-analytic review. Psychol Bull. 126 (5): 651-80.

¹⁴¹ Fiebert, Martin S. – Gonzalez, Denise M. (1997) Battered Men: The Hidden Side of Domestic Violence. Psychological Reports. 80, 583-590.

fizikai agresszió kezdeményezésére, valamint alkalmazására, mint azok a nők, akik 30 év felettiek.¹⁴² Léteznek azonban olyan kutatási eredmények is, amelyek azt mutatják, hogy a nők a fizikai agressziót egészen fiatal koruktól (megközelítőleg 14 éves kortól) már alkalmazzák.¹⁴³

Úgy gondolom, hogy a jövőben elvégzett kutatások módszerén változtatni kellene. A kérdőíves kutatást mélyinterjúval lehetne kombinálni annak érdekében, hogy a válaszok pontosabbak, többértékűek legyenek, így a mélyinterjú során kapott eredmények segítségével egy kérdéskört részletesebben meg lehetne vizsgálni. „A kvalitatív interjú olyan interakció a kérdező és a kérdezett között, amelyben a kérdező ugyan tudja előre, hogy körül belül mit szeretne megtudni, terve azonban sem az egyes kérdések konkrét megfogalmazására, sem a kérdések pontos sorrendjére nem terjed ki.”¹⁴⁴

A vizsgálatokat úgy gondolom, hogy ezek felé az irányok felé lehetne tovább fejleszteni, valamint kiegészíteni.

¹⁴² Martin Fibert, Denise Gonzales (1997) u. o.

¹⁴³ Capaldi, Deborah M. et al. (2007) Observed Initiation and Reciprocity of Physical Aggression in Young, At-Risk Couples. NIH-PA Author Manuscript. J Fam Violence. 22(2): 101–111.

¹⁴⁴ Earl Babbie (2001) u. o. 336.o

7. Bibliográfia

Alpár Zsuzsa, Lux Elvira, Pál Mária, Popper Péter. (2009) *Legfeljebb elválunk*. Kaposvár, Saxum Kiadó.

Archer, J.(2000) *Sex differences in aggression between heterosexual partners: a meta-analytic review*. Psychol Bull. 126 (5): 651-80.

Babbie, Earl. (2001) *A társadalomtudományi kutatás gyakorlata*. Budapest, Balassi Kiadó.

Baron-Cohen, S. (2006) *Elemi különbség: Férfiak, nők és a szélsőséges férfiagy*. Budapest: Osiris Kiadó.

Bereczkei Tamás. (2008) *Evolúciós pszichológia*. Budapest, Osiris Kiadó.

Blandford, Derek. (2006) *Why Do Men Not Talk About Personal Issues?*

<http://ezinearticles.com/?Why-Do-Men-Not-Talk-About-Personal-Issues?-Understanding-Why-He-Wont-Open-Up-to-You&id=4302451>

Utolsó letöltés ideje: 2012-02-20

Buda Béla: *A házasság dilemmái*.

<http://www.pkm.hu/?id=cikk&cid=36>

Utolsó letöltés ideje: 2011-07-15

Capaldi, Deborah M. et al. (2007) *Observed Initiation and Reciprocity of Physical Aggression in Young, At-Risk Couples*. NIH-PA Author Manuscript. J Fam Violence. 22(2): 101–111.

Fibert, Martin S. – Gonzalez, Denise M. (1997) *Battered Men: The Hidden Side of Domestic Violence*. Psychological Reports, 80, 583-590.

Griffin, Em. (2003) *Bevezetés a kommunikációelméletbe*. Budapest: Harmat Kiadó.

Gyarmathy Éva. (2010) *Tudna, ha akarna.*

<http://www.osztalyfonok.hu/cikk.php?id=770>

Utolsó letöltés ideje: 2011-11-17

Iqdepo, Dimenzió#19: *Gyermekszemlélet.*

<http://iqdepo.hu/dimenzio/19/19-01-04.html>

Utolsó letöltés ideje: 2011-05-24

Kérdőív elmélet: *A kérdőív tervezés szabályai.*

[www.uzemtan.georgikon.hu /.../Kérdőív%20elmélet.doc](http://www.uzemtan.georgikon.hu/.../Kerdov%20elmélet.doc)

Utolsó letöltés ideje: 2011-10-08

Mihalec Gábor: *Hogyan válhat a házastársam a legjobb barátommá?*

<http://www.kapcsolatleltar.hu/hogyanvalhat.php>

Utolsó letöltés ideje: 2012-01-04

Rancer, Andrew S. – Avtgis, Theodore A. (2006) *Argumentative and Aggressive Communication: Theory, Research, and Application.* Thousand Oaks, California: Sage Publications, Inc.

Roboz Gabriella: *Nők és férfiak- miben különbözünk?*

<http://www.roboszgabi.hu/node/3>

Utolsó letöltés ideje: 2011-08-24

Schumacher, Julie A. – Leonard, Kenneth E. (2005) *Husbands' and Wives' Marital Adjustment, Verbal Aggression, and Physical Aggression as Longitudinal Predictors of Physical Aggression in Early Marriage.* Journal of Consulting and Clinical Psychology. Vol. 73, No. 1, 28–37.

Somorjai Krisztina. (2011) *Beszél Ön a társa nyelvén?*

http://www.hetek.hu/arcok/201107/dekodolva_letezik_e_kulon_noi_es_ferfynyelv

Utolsó letöltés ideje: 2011-09-27

Spitzberg, Brian H. (1998) *The Dark Side of Close Relationships*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates, Inc.

Straus, Murray A. – Sweet, Stephen (1992) *Verbal/Symbolic Aggression in Couples: Incidence Rates and Relationships to Personal Characteristics*. Journal of Marriage and the Family 54: 346-357.

Székelyi Mária – Barna Ildikó (2002): *Túlélőkészlet az SPSS-hez*. Budapest, TYPOTEX Kiadó

Tannen, Deborah. (2009) *Párbeszéd*. Budapest. Nyitott Könyvműhely Kiadó.

Tóth P. I. (2007) A médiahatás-kutatás problémái: Az agresszió és az erőszak rekonceptualizálása. *Médiakutató*, 8/4/: 81-97.

Tóth Péter István. (2009) *Az emberi agresszió*. nem publikált kézirat.

Tóth Péter István. (2008) *Bevezetés a családi kommunikációba*. Budapest, Zsigmond Király Főiskola.

Tóth Péter István. (2010) *Humánetológia előadás anyaga, órai jegyzet*. Zsigmond Király Főiskola.

Tóth Péter István. (2006) *Konfliktus és konfliktuskezelés*. nem publikált kézirat.

Tóth Péter István. (2010) *Közvetlen emberi kommunikáció*. jegyzet.

Valló Ágnes: *Kommunikációs eltérések és félreértések*.

<http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:c7DRzoBoN8J:www.valloagnes.hu/content/view/page:Kommunikacios-elteresek-felreertések/p:53-54-58+&cd=1&hl=hu&ct=clnk&gl=hu>

Utolsó letöltés ideje: 2012-03-23

Warner, Neil. (2009) *Does your husband listen to your ideas?*

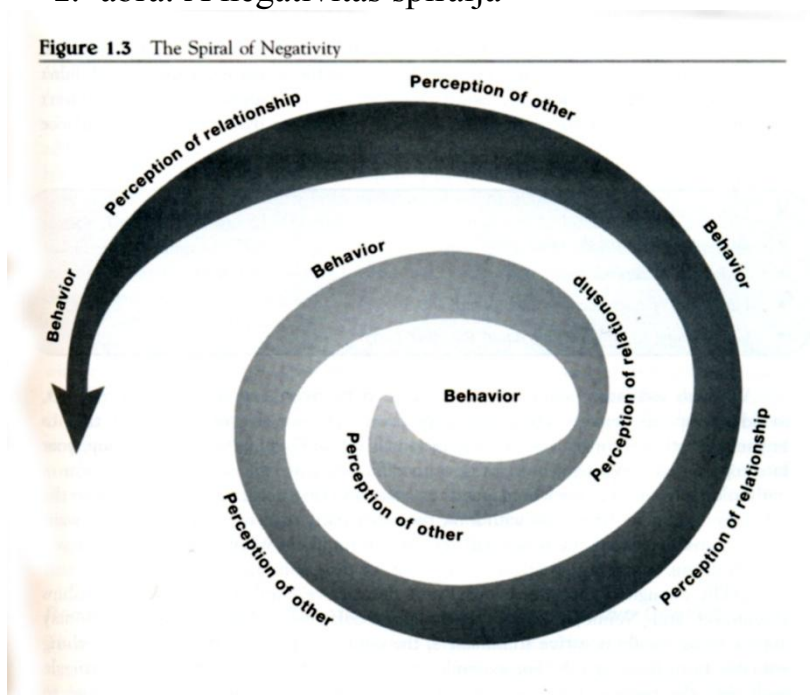
<http://creativeconflicts.com/2009/08/does-your-husband-listen-to-your-ideas/>

Utolsó letöltés ideje: 2012-02-18

Wilmot, W. - Hocker J. (2011) *Interpersonal Conflict. Eighth edition*, New York, NY: McGraw-Hill.

8. Melléklet

1. ábra: A negativitás spirálja

Forrás: William Wilmot, Joyce Hocker (2011) *Interpersonal Conflict*, Eighth edition, New York, NY: McGraw-Hill, 29. o.

Kérdőív:

Kedves Diáktársam!

Vesztett már Ön össze párjával azért, mert az megosztotta másokkal a kapcsolatuk legféltebb titkait? Esetleg azért, mert párja sértegette Önt, pedig semmi joga nem lett volna hozzá? Ön megosztja környezetével párkapcsolatában előforduló konfliktusait, vagy inkább szégyenérzete miatt elhallgatja azokat?

Valószínűleg Ön is tudja, mennyire nehéz egy párkapcsolatot úgy fenntartani, hogy a benne lévő felek egyenlőnek érezzék magukat, ne legyen az egyikük dominánsabb a másiknál. Nem beszélve arról, hogy úgy cselekedjünk, kommunikáljunk, hogy azzal ne bántsuk meg a másikat. Dolgozatomban, az egyedülálló, elvált, párkapcsolatban/házasságban élő, főiskolán/egyetemen levelező tagozatos férfiak és nők eltérő kommunikációs stratégiájából jelentkező verbális agresszió megjelenését vizsgálom. Kérem, töltsön ki minden kérdést, értékelje 1-5-ig a skálán, válaszát a négyzetben „x”-el jelölje! Úgy válaszoljon a kérdésre, hogy az legjobban kifejezze az érzéseit, gondolatait és a viselkedését a jelenlegi kapcsolatban. Próbáljon meg a lehető legnyíltabban és legőszintébben válaszolni. Válasszon mennyire igaz egy állítás önre.

A következő kérdések a jelenleg is zajló párkapcsolatára vonatkoznak:

1./Gyakran gondolok arra, milyen szerencsés vagyok, hogy megtaláltam a partnerem és vele lehetek.

1	2	3	4	5
(Sohasem)	(talán egyszer előfordult)	(ritkán előfordul)	(többször meggesik velem)	(teljesen jellemző rám)
☐	☐	☐	☐	☐

2./Ha írok egy listát az 5 legfőbb dolgokról, amit a partneremben keresek, akkor a jelenlegiben legalább 4-et megtalálok.

1	2	3	4	5
(Sohasem)	(talán egyszer előfordult)	(ritkán előfordul)	(többször meggesik velem)	(teljesen jellemző rám)
☐	☐	☐	☐	☐

3./Az idő nagy részében hihetetlenül elégedett vagyok azzal a támogatással, amit a partneremtől kapok.

1	2	3	4	5
(Sohasem)	(talán egyszer előfordult)	(ritkán előfordul)	(többször meggesik velem)	(teljesen jellemző rám)
☐	☐	☐	☐	☐

4./Ha megkérdeznék a kapcsolatom tartósságáról és erejéről, azt tudom mondani „nagyon erős”, minden gondolkodás nélkül.

1	2	3	4	5
(Sohasem)	(talán egyszer előfordult)	(ritkán előfordul)	(többször megesik velem)	(teljesen jellemző rám)
☐	☐	☐	☐	☐

5./A partnerem gyakran kérdez a dolgaim alakulásáról és érdeklődést mutat napi szinten a teendőim iránt.

1	2	3	4	5
(Sohasem)	(talán egyszer előfordult)	(ritkán előfordul)	(többször megesik velem)	(teljesen jellemző rám)
☐	☐	☐	☐	☐

6./Tudom, mindig van kompromisszum egy kapcsolatban, és úgy érzem, a miénkben ez ésszerű. Nem kell feláldoznom magam, vagy engedékenynek lennem.

1	2	3	4	5
(Sohasem)	(talán egyszer előfordult)	(ritkán előfordul)	(többször megesik velem)	(teljesen jellemző rám)
☐	☐	☐	☐	☐

7./Gyakran gondolom egy stresszes nap után, hogy jó látni a partneremet.

1	2	3	4	5
(Sohasem)	(talán egyszer előfordult)	(ritkán előfordul)	(többször megesik velem)	(teljesen jellemző rám)
☐	☐	☐	☐	☐

8./Amikor nem egyezünk meg valamiben, nem vágunk sértő dolgokat egymás fejéhez.

1	2	3	4	5
(Sohasem)	(talán egyszer előfordult)	(ritkán előfordul)	(többször megesik velem)	(teljesen jellemző rám)
☐	☐	☐	☐	☐

9./Úgy érzem nagyon bizakodó és magabiztos vagyok, amikor együtt vagyunk.

1	2	3	4	5
(Sohasem)	(talán egyszer előfordult)	(ritkán előfordul)	(többször megesik velem)	(teljesen jellemző rám)
☐	☐	☐	☐	☐

10./A kapcsolatomban találkozok az elvárásaimmal, kívánságaimmal, ami egy kiegyensúlyozott párkapcsolathoz kell.

1 (Sohasem)	2 (talán egyszer előfordult)	3 (ritkán előfordul)	4 (többször megესik velem)	5 (teljesen jellemző rám)
☐	☐	☐	☐	☐

11./Kapcsolatunkban a partnerem sem nem uralkodó, sem nem alárendelt.

1 (Sohasem)	2 (talán egyszer előfordult)	3 (ritkán előfordul)	4 (többször megესik velem)	5 (teljesen jellemző rám)
☐	☐	☐	☐	☐

12./A rohanó élet és teendők mellett a partnerem és én igyekszünk értékes időt tölteni egymással, olyan dolgokat tenni, amit igazán szeretünk. Rengeteget szórakozunk együtt.

1 (Sohasem)	2 (talán egyszer előfordult)	3 (ritkán előfordul)	4 (többször megესik velem)	5 (teljesen jellemző rám)
☐	☐	☐	☐	☐

13./Igazán szeretem, ahogyan viselkedek, és úgy tűnik mások is, amikor a partneremmel vagyok.

1 (Sohasem)	2 (talán egyszer előfordult)	3 (ritkán előfordul)	4 (többször megესik velem)	5 (teljesen jellemző rám)
☐	☐	☐	☐	☐

14./A partnerem és én rendszeresen egyeztetünk egymással és megvitatjuk a jövőbeli terveinket és közös igényeinket.

1 (Sohasem)	2 (talán egyszer előfordult)	3 (ritkán előfordul)	4 (többször megესik velem)	5 (teljesen jellemző rám)
☐	☐	☐	☐	☐

15./Nem esik nehezemre kifejezni érzéseimet és vágyaimat a kapcsolatomban a partneremnek.

1 (Sohasem)	2 (talán egyszer előfordult)	3 (ritkán előfordul)	4 (többször megესik velem)	5 (teljesen jellemző rám)
☐	☐	☐	☐	☐

16./Amikor szembesülök nehézségekkel, vagy problémával, a partnerem az első, akit megkérek, hogy segítsen, támogasson, tanácsot adjon.

1 (Sohasem)	2 (talán egyszer előfordult)	3 (ritkán előfordul)	4 (többször megesik velem)	5 (teljesen jellemző rám)
☐	☐	☐	☐	☐

17./ Partnerem iránt táplált érzéseim elsősorban a szeretetet, és a gyengédség.

1 (Sohasem)	2 (talán egyszer előfordult)	3 (ritkán előfordul)	4 (többször megesik velem)	5 (teljesen jellemző rám)
☐	☐	☐	☐	☐

18./Tudom, hogy maximálisan számíthatok a partneremre, ott lesz mellettem akár milyen nehéz idők jönnek.

1 (Sohasem)	2 (talán egyszer előfordult)	3 (ritkán előfordul)	4 (többször megesik velem)	5 (teljesen jellemző rám)
☐	☐	☐	☐	☐

19./Vannak dolgok, amelyek igazán boldoggá tesznek a kapcsolatomban, például az, ahogyan az érzéseit, akár szóban, vagy tetteikkel kimutatja felém.

1 (Sohasem)	2 (talán egyszer előfordult)	3 (ritkán előfordul)	4 (többször megesik velem)	5 (teljesen jellemző rám)
☐	☐	☐	☐	☐

20./Egy átlagos napon nem gondolok arra, hogy mennyivel jobb a barátaim kapcsolata.

1 (Sohasem)	2 (talán egyszer előfordult)	3 (ritkán előfordul)	4 (többször megesik velem)	5 (teljesen jellemző rám)
☐	☐	☐	☐	☐

21./Partnerem és én vonzódunk egymáshoz testileg.

1 (Sohasem)	2 (talán egyszer előfordult)	3 (ritkán előfordul)	4 (többször megesik velem)	5 (teljesen jellemző rám)
☐	☐	☐	☐	☐

22./Számos alkalommal képzelem el a jövőmet a partneremmel és ez mosolygásra késztet.

1	2	3	4	5
(Sohasem)	(talán egyszer előfordult)	(ritkán előfordul)	(többször megesis velem)	(teljesen jellemző rám)
☐	☐	☐	☐	☐

23./A pozitív nézetek túlsúlyban vannak a negatív nézőpontokkal szemben a kapcsolatunkban.

1	2	3	4	5
(Sohasem)	(talán egyszer előfordult)	(ritkán előfordul)	(többször megesis velem)	(teljesen jellemző rám)
☐	☐	☐	☐	☐

24./Az egymás iránti szenvedélyünk és intimitásunk eléggé magas szinten van.

1	2	3	4	5
(Sohasem)	(talán egyszer előfordult)	(ritkán előfordul)	(többször megesis velem)	(teljesen jellemző rám)
☐	☐	☐	☐	☐

25./Nem gyakran kell aggódnom amiatt, hogy vitatkoznánk, vagy nem értenénk egyet valamiben a partneremmel.

1	2	3	4	5
(Sohasem)	(talán egyszer előfordult)	(ritkán előfordul)	(többször megesis velem)	(teljesen jellemző rám)
☐	☐	☐	☐	☐

26./Amíg a partnerem és én nagyon vonzódunk egymáshoz, addig az érzéseink felül emelkednek a puszta szexualitáson és egy igaz, őszinte odaadás van közöttünk.

1	2	3	4	5
(Sohasem)	(talán egyszer előfordult)	(ritkán előfordul)	(többször megesis velem)	(teljesen jellemző rám)
☐	☐	☐	☐	☐

27./A családom tagjai és barátaim azt mondják, hogy nagyon összeillünk, és nagyon boldognak tűnünk együtt.

1	2	3	4	5
(Sohasem)	(talán egyszer előfordult)	(ritkán előfordul)	(többször megesis velem)	(teljesen jellemző rám)
☐	☐	☐	☐	☐

28./A partnerem rendszeresen kimutatja az irántam érzett tiszteletét, segít nekem dolgokban, meglep olyasmivel, amit szeretek vagy kedvelek, figyelmeztet dolgokra, vagy a teljesítményemet dicséri.

1	2	3	4	5
(Sohasem)	(talán egyszer előfordult)	(ritkán előfordul)	(többször megesik velem)	(teljesen jellemző rám)
☐	☐	☐	☐	☐

29./A partnerem és én őszintén bízunk egymásban és egyikünk sem viselkedik féltékenyen, vagy uralkodóan a másikkal.

1	2	3	4	5
(Sohasem)	(talán egyszer előfordult)	(ritkán előfordul)	(többször megesik velem)	(teljesen jellemző rám)
☐	☐	☐	☐	☐

30./Úgy érzem, hogy a partnerem igazán figyel rám. Fontos, hogy mit akarok mondani, támogat, segít, hogy felülmúljam önmagam és boldog legyek.

1	2	3	4	5
(Sohasem)	(talán egyszer előfordult)	(ritkán előfordul)	(többször megesik velem)	(teljesen jellemző rám)
☐	☐	☐	☐	☐

31./Élvezem azt, hogyha elkerülhetem a vitatkozást.

1	2	3	4	5
(Sohasem)	(talán egyszer előfordult)	(ritkán előfordul)	(többször megesik velem)	(teljesen jellemző rám)
☐	☐	☐	☐	☐

32./ Miután befejezek egy vitatkozást, megígérem magamnak, hogy egy esetleges következő vitába nem bonyolódok bele.

1	2	3	4	5
(Sohasem)	(talán egyszer előfordult)	(ritkán előfordul)	(többször megesik velem)	(teljesen jellemző rám)
☐	☐	☐	☐	☐

33./ Izgatottá (pozitív értelemben) válok abban az esetben, mikor azt érzékelem, hogy az adott társalgás, aminek én magam is részese vagyok, vitával fog végződni.

1 (Sohasem)	2 (talán egyszer előfordult)	3 (ritkán előfordul)	4 (többször megesis velem)	5 (teljesen jellemző rám)
☐	☐	☐	☐	☐

34./ Nem szeretem elmulasztani a vitatkozás lehetőségét.

1 (Sohasem)	2 (talán egyszer előfordult)	3 (ritkán előfordul)	4 (többször megesis velem)	5 (teljesen jellemző rám)
☐	☐	☐	☐	☐

35./Sűrűn veszek részt heves vitában.

1 (Sohasem)	2 (talán egyszer előfordult)	3 (ritkán előfordul)	4 (többször megesis velem)	5 (teljesen jellemző rám)
☐	☐	☐	☐	☐

36./Előfordul, hogy szoktam beszélgetést kezdeményezni vitatott kérdésekről, témákról.

1 (Sohasem)	2 (talán egyszer előfordult)	3 (ritkán előfordul)	4 (többször megesis velem)	5 (teljesen jellemző rám)
☐	☐	☐	☐	☐

Kérem, a teszt további részében a megfelelő válasz négyzetét X-szel jelölje be!

37./Milyen gyakran fordul elő konfliktus párkapcsolatában?

- ☐ naponta
- ☐ hetente
- ☐ havonta
- ☐ félévente
- ☐ soha

38./ Ha felidegesítik, az hogyan nyilvánul meg magatartásában?

- ☐ verbális agressziót alkalmaz
- ☐ fizikai agressziót alkalmaz
- ☐ elfojtja az indulatait

39./Feszült helyzetben Ön:

- ☐ harcosan küzd az igazáért
- ☐ visszahúzódóan megvárja, míg elcsendesül a szituáció
- ☐ higgadtan, érvelve vitatkozik

40./ Komoly kapcsolata esetén a párkapcsolati könnyebb összezőrdüléseket kivel osztaná meg? (a probléma nem eredményezi a kapcsolat végét)

- ☐ családtag
- ☐ barát
- ☐ munkatársak
- ☐ bárkivel
- ☐ senkivel

41./Kivel osztaná meg/kérne tanácsot komoly esetleg párkapcsolatának végét veszélyeztető párkapcsolati probléma esetén?

- ☐ családtag
- ☐ barát
- ☐ munkatársak
- ☐ bárkivel
- ☐ senkivel

42./ Abban az esetben, ha Ön és párja között konfliktushelyzet alakul ki, és párja szándékosan tisztességtelenül és igazságtalanul beszél (kiabál, trágár szavakkal sértegeti Önt, mondandója valótlan állításokat tartalmaz Önnek szemben, stb.) elmeséli Ön ezt a szituációt másoknak?

- ☐ igen, minden esetben megosztom a környezetemmel az információt
- ☐ ha a párommal ketten meg tudjuk oldani a helyzetet, akkor nem látom értelmét annak, hogy más is tudomást szerezzen az információról
- ☐ nem osztom meg senkivel sem, ez csak kettőnkre tartozik
- ☐ nem fordul elő olyan szituáció, amikor egymás fejéhez sértéseket vágunk

43./ Abban az esetben, ha Ön és párja között konfliktushelyzet alakul ki, és a környezetében élő emberek (család, barátok, munkatársak, stb.) tudomást szereznek erről, és megosztják Önnel a véleményüket, megfontolja azt, amit tanácsolnak Önnek?

- ☐ csak akkor, ha fontos számomra a párkapcsolat, amiben élek
- ☐ csak abban az esetben, ha egy számomra fontos ember adja a tanácsot
- ☐ nem szereznek tudomást az információról a környezetemben lévők
- ☐ csak abban az esetben, ha egyetértek én is azzal, amit tanácsolnak
- ☐ mindig megfontolom a tanácsokat, amiket másoktól kapok

44./ Abban az esetben, ha Önt a párja sértegeti, és megalázó szavakkal illeti, szégyenként éli azt meg, és inkább magában tartja, vagy megosztja a környezetében élőkkal?

- ☐ inkább magamban tartom, mert úgy gondolom, a környezetem negatívan ítélné meg
- ☐ inkább magamban tartom, mert az esetleges negatív megítélés korlátozza az új kapcsolatteremtés esélyeit
- ☐ minden esetben megosztom a környezetemmel az információt
- ☐ nem fordul elő olyan szituáció, amikor egymás fejéhez sértéseket vágunk

A megfelelő választ kérem, húzza alá!

45./ Az Ön neme: Nő / Férfi

46./ Családi állapota: Házas / Kapcsolatban / Egyedülálló / Elvált / Özvegy

47./ Együtt, egy háztartásban él Ön párjával? Igen / Nem

48./ Az Ön életkora:.....év

Köszönöm szépen a segítségét és kitartását!